

DEÁK-ALBUM

Nem kér oszlopot ércből! . . .

Két esztendőn köröskül a magyar nemzet szemei hol remélő, hol remegő aggálylyal csüngtek egy kórágyn.

Noé galambja volt minden hír, mely azt jelenté az országnak, hogy — Deák Ferencz jobban van!

S sirályok bus éneke gyanánt hangzott és visszhangzott minden ajkon és minden szirben az ellenkező tudósítás.

Deák életét annyira szükségesnek, bölcsességét annyira pótolhatatlannak, támogatását és oltalmát annyira nélkülözhetlennak tartotta mindenki a hazában, hogy az utolsó pillanatig vágy és hit szárnyain röpködött a beteg test körül az önámító biztatás, hogy föl fog épülni ismét, s hogy az országos kegyelet ölelő karjai, melyek visszatartják, erősebbek lesznek mint a halál hideg keze, mely őt a nemzet kebléről letépni, s ami benne mulandó: tőlünk és közülünk azt örökre elragadni készül.

Néhány nap óta mindezeknek vége! . . .

Osszetört a két szárny; vágy és hit nem ámit, nem biztat többé senkit.

S az országos kegyelet nem egy nagy ember roskadozó alakját, hanem egy hideg tetemet ölel . . .

Deák Ferencz meghalt . . .

A haza bölese ma már haza gyásza!

A magyarok istene, ki jó félszázad előtt azt mondá egyszer jó kedvében: Legyen világosság! . . . s e mindenható szóval életet adott egy nagy szellemnek, — most leszólt a magasból hogy: elég! . . . s a hazafi-szív nem talál más méltó vigaszt ily gyászos perczben, mint ha fölsóhajt s az önmegadás vallásos resignációjával rebegi: „Aki adta — elvette! Legyen áldott szent neve mindörökké!”

E nemes resignációnak nyomában jár mindig a megfelelő jutalom is: az ég kárpítja megnyílik a hívő szem előtt, s míg egy láthatlan kéz lehajolni látszik a felhők közül, hogy a ravatal vagy sirhant fölé boruló egyesek és nemzet sápadt arczáról letörülje az égő könnyet, egy szelid hang: angyalok és nemtők lágy és szelid hangja a fájdalom jajait és panaszait igyekszik elnémitni az ígérettel:

„Nem oltá ki az istenség, csak visszahírta, visszavette magához a magyar földről legfényesebb és legteljesebb szikráját, mely távolabb lesz ezentúl tőletek, de világító és melegítő sugara le fog szállani, és meglátogat, és kalauzotok marad jó és rossz napokban, a nagy munka és nehéz elhatározások bizonytalan küszöbén épügy, mint rézletes küzdelmek és lesújtó szenvedések törislepte ösvényein!”

Deák Ferencz élete hasonló a naphoz, mely elköltözik, leáldozik, de el nem nyűszik soha! . . .

Hold és csillag az ő visszfénye az égen!

Virág, mely sugarától nyílt ki: gyümölcs, melyet melegsége érlelt, — emléke a földön.

S amit a gyarló emberi szem észre sem vesz: a föld gyomrában millió magnak és millió gyökérnek ő hagyja hátra az életerőt, melyről megfogamzanak és kihajtanak; s viráguk — öröme, gyümölcsük — áldása lesz egykor a jövődönék.

Deák Ferencznek szintén ez volt hatása a korra, melyben élt; az leszen a magyar közéletre most, mintán meghalt.

Egyes alkotásain változtathat, fog is változtatni az Idő. Működésének összessége, eszméinek zöme, jellemének varázsa ellenben örökké fennmarad nevével és emlékével a magyar földön, s a sir, mely másoknál az emberi gyarlóság és halandóság, Nála az emberi nagyság és halhatatlanság jelvénye leszen, milliók állandó kegyelelte s soha ki nem alvó tisztelete századok múlva is kiáltó hangon fogván hirdetni, hogy nem igaz, amit a fejfa állít, hogy: Deák Ferencz volt! — Deák Ferencz van!! Van és lenni fog mindörökké, míg magyar szó hangzik a négy folyam mentében, magyar szív dobog a három hegy törében, s a népek Océánján — Deák Ferencz vezérelve és éghette utmutatása szerint, szirtek között és örvények fölött is sértetlenül halad előre a magyar államhajó.

Ily meggyőződés szülte a Deák-album tervét . . . Ily meggyőződés tűz a jelen művel Deák friss sirjára a tavaszt megelőző virágokat . . .

A férfiú iránt a nemzet háláját tolmácsolni, ápolni és föntartani az irodalom tartozása első sorban, s ha e tartozásból némit törleszteni képes lesz netán előkelő írói és művészi erők hálásugali egyesülésének e szerény eredménye, nem mondhatjuk ugyan a költővel, hogy: „leróttuk mind amivel tartozánk”, de öntudatunk sugja, hogy jó eszeledetet víszünk véghez s hazafi-kötelességet teljesítünk . . .

A „Deák-Album” emlékkönyv lesz e szó legnemesb és legönzetlenebb értelmében, melynek

Velinpapírra nyomott, 12—15 ivre terjedő s művészi kivitelű rajzokkal ékített tartalmából egyelőre a következőket említhetjük:

1. Deák Ferenczhez, dicsköltmény.
2. Deák F. terjedelmes élet- és jellemrajza.
3. Deák F. mint szónok. (Politikai és aethetikai tanulmány.)
4. Az öreg ur. (Genrekép.)
5. Kortársak ítélete . . .
6. Régebb és újabb költemények.
7. Aranymondatok Deák F. beszédei és leveleiből.
8. Adomák Deák Ferenczről és D. F.-től.
9. Az utolsó órák története . . .
10. Deák F. temetése s a nemzeti gyász egyes mozzanatai.

A hazafiság örök mintájának eseménydus életéből egyes részletek vagy jelenetek ezenfölül külön czikkeken lesznek föltüntetve, s minden sor kötelező figyelemztetés lesz Magyarország mindenrendű és rangu hölgyeihez és fiaihoz, hogy: a közeledő kikelet első virágai Deák F. arczképét illetik most minden hajlékban; s hogy aki életében semmi jutalmat el nem fogadott nemzetétől: annak emléke nem csupán a szíveken, de külsőleg is kell hogy tovább éljen és megdicsőítessen a nemzedék által, mely színről színre láthatta és csodálta őt s nevével és tetteivel becsesebb és hasznosabb örökséget nem hagyhat az utókorra.

A Deák-Album nyomdai kiállítását alulírt társulat a lehető legdiszesh formában eszközölné . . .

A tiszta jövedelem tíz o/o-a az írói segélyegyletnél és ennek czéljaira Deák-alapítvány címmel fog tőkésítetténi.

Előfizetési ár: 3 frt. } A bolti ár tetemesen
Pompás diszkötésben: 5 frt. } magasb lesz.

A rajzok művészi kivitele hosszabb időt kívánván, a munka márczius hó végén fog szétküldetni; a gyűjtőket azonban kérjük, hogy a tetemes költséggel járó kiadás megkönnyítése végett az icket márczius közepére beküldeni sziveskedjenek.

Ki hat előfizetőt gyűjt: annak tiszteletpéldánnyal;

ki tizet: annak diszpéldánnyal;

ki huszát: annak külön kedvezményül Deák F. nagy arczképével is viszonozzuk fáradságát.

Mintán az előfizetők nevei az album végén kinyomatnak, fölkérjük az illetőket, hogy lehető tisztán és olvasható betűkkel írjanak le minden egyes nevet. Budapest, február hó 12-én 1876.

Franklin-Társulat,

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Kiadja és nyomatja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, (egyetem-utca 4-ik szám).

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együzt: egész évre . . . 42 frt. félévre . . . 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre . . . 8 frt. félévre . . . 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre . . . 6 frt. félévre . . . 3 *

8. szám. — 1876.

Budapest, február 20.

XXIII. évfolyam.

DEÁK TEMETÉSE: Indulás az akadémia palotájától.

DEÁK RÁTÓTON.

ELETE vég szakában, súlyos betegsége két utolsó évét leszámítva, az általa végrehajtott kiegyenlítési mű befejezte után, sehol sem érezte magát oly jól Deák, mint Széll Kálmánnál Rátóton.

Rátót, Vas megyében, a Körmentől Szent-Gothárd s a nyugati határszél felé vezető utban kis falu, mely alig negyven házban kétszáz s egy néhány lakost számlál, de postaállomás. Kies fekvése, egészséges levegője s az Alpok vég elágazásainak hegyes, mélységes vidéke sokszoros bájjal öntik el e tájat, sőt az egész megyét.

Mint tudva van, s mint közelebbi számunk egyik közleményében is említve volt, Deák ifjkori barátságban állt a mostani pénzügyminiszter apjával, Széll Józseffel, ki már a pozsonyi országgyűléseken, legutóbb pedig az 1865/8-kin követték a falu, s az alkotmány helyreállításával Vas megye főispáni helytartójává nevezetett ki (Batthyány herceg levén a megye örökös főispánja.) Széll József Táplánfán lakott, Szombathely mellett; rátóti birtokát már korábban átvette fia Kálmán, ki 1867-ben ide hozta fiatal nejét, Vörösmarty Ilonát.

Deák, ki Vörösmarty családjá iránt mindig oly különös szeretettel viseltetett, körében úgy érezte magát mindig, mint saját családjában; gyámleánya, Vörösmarty Ilonával leginkább szeretettel töltötte napjait és szabad óráit. S a Széll Kálmán és Vörösmarty Ilona egybekelését követő évben, 1868-ban is meglátogatta őket Rátóton. Az országgyűlési szünet ez évben szokatlannal rövid levén, Deák csak néhány hetet, szeptember hónapot és október első felét tölthette náluk; de annyira megkedvelte Rátót, hogy elhatározta már akkor, szünetei nagyobb részét itt tölteni. Azon évben — az idő rövidsége miatt — nem mehetett Pusztaszent-Lászlóra, hol azelőtt sógorinál, Oszterhubernél szokta tölteni nyarait. Ez őt most Rátóton látogatta meg, s itt látták egymást utoljára, mert Oszterhuber 1869 január havában meghalt, s ezzel Deák szent-lászlói látogatásai végkép megszakadtak.

1868-tól bezárólag 1873-ig minden nyarat Rátóton töltött Deák. Ide szeretett visszavonulni, hol szerető szívek vették körül és vidították fel. Szerette e helyet, mert a családi körben, mely körül vette, jól érezte magát, mert a nyugalmas csendes családi élet jól esett neki. Az országgyűlési szünet beálltával néhány napig Pesten maradt még, mialatt Széll Kálmán előre sietett, s aztán a meghatározott (és mindig pontosan megtartott) napon elébe jött s házába vitte az öreg urat, kit ott szeretett gyámleánya minden kényelemmel várt s ezer kedveskedéssel halmozott el. Deáknak rendes szobája volt itt, mely a kertre nézett s annak azon részére nyílt, hol leginkább szeretett időzni. De ő, ha szép idő volt, a nap legkisebb részét töltötte szobában; csak este gyűltek nála itt össze a család tagjai. Már reggeli 8 óra előtt elhagyta szobáját, s rendszeren a szabadban volt, s mivel már mutatkozó betegsége s elnehezédése miatt nagyobb sétákat nem tehetett, a kert padjain, a család tagjaival és néha azokkal, kik itt is felkeresték, töltötte idejét. A megyéből, s Zalából, valamint a fővárosból is, régi baráti és politikai körökből sokan látogatták s ő, ki a társaságot mindig szerette, itt is szívesen s jól mulatott kedvencei körében.

A lakház terjedelmes kertje egy rében végződik, melynek elején, közvetlenül a kert alatt, néhány terepélyes s százados tölgyfa áll, mindig hűs és illatos árnyat tartva a nyár heve s enyhelyet a szél ellen. E tölgyespart, az alatta

levő padokkal s mindig zöld és tiszta füves talajával, volt az öreg ur legkedvesebb mulatóhelye Rátóton; s ha olykor eltűnt a társaságból, a háziak tudták hol kell őt keresniök.

Másik kedvenc mulatóhelye volt a rátóti kertben a fennálló teke-játékhely, melyet annyira szeretett, hogy mikor az utolsó két évben már Rátóra nem mehetett s csak a városerdőben kelle töltenie a nyarat, itt is hasonló tekejátékok rendeztetett be magának, a rátóti mintájára. Mennyire szeretett e helyet, mutatja az, hogy szobájának kevés képei között, szembevető helyen, ott függ a rátóti ház és kert fényképe, mely után készült mai számunk rajza is.

Utoljára 1873-ban volt Rátóton. Ez évben későn, november 4-kén állván be a szünet után az országgyűlés, egész október végeig ott maradt. Ez évben különösen jól érezte ott magát s oly nehezen vált meg onnan, mint ha érezte volna, hogy nem tér oda vissza többé. Nem esoda. Már 1872. nyarán, midőn Táplánfára rándultak át Széll özvegy anyja látogatására, ott érte az első roham: eszméletlenül rogyott össze, s dr. Kovács, kit azonnal oda hívtak, már konstataulta a baj veszélyes jellegét. Deák, ki soha — még később oly rengeteg szenvedései közt — sem panaszkodott, tudta, hogy napjai számlálva vannak; és állapota súlyosbulását inkább érezte, mintsem ne tudta volna, hogy innentova már csak karszéke matrác-sírája lesz temetve. Ez évben hát nehezen birta odahagyni Rátót. Szokása ellenére — mert az egyszer kitűzött napokat nem szeretett változtatni s magát marasztalni nem igen hagyta, — most néhány nappal még megtoldotta az időt s az utolsó napig maradt, melyen túl már nem maradhatott. Október legvégén mondott búcsút Rátótnak, még egyszer visszapillantott reá az ut kanyarulatánál — egy könyvet morzsolt szét szemeiben — s aztán Rátót nem látta többé soha!

Elvirához.

(Lamartine.)

Midőn olykor-olykor két szemembe nézek,
Forrón megszorítva szép fehér kezéd,
Bús, merengő lelkem kéjgöngyörben úszik,
Ah, szerelmed éltem mennyországá lett!
S midőn olykor ott az aranyas berkek alján
Hallgatom szerelmed édes lágy szavát,
Vagy midőn rebegve újra el-elmondom
Szívem esküjét, hogy örökre imád:
S midőn előtáradva ölemből lehajtod
Fejed s elmerengsz szemed tükörén,
Szóltan mint a lepke szép hajnalhasadtán
A szűz rózsabimbó viráglevelén:
Oh gyakorta ekkor fényes álmaimnak
Ringó lágy öléből lelkem felriad!
S lázas érzélemmel szívemre öllelek,
— És remegve érzé ajkam ajkaidat.
Reszketek valóban mint a nyárfa lombja,
Oh e kéj ölen is lelkem elborul,
S sötét fürteidre azután szememnek
Egy-egy síró könyje hull!

— Ekkor lágy karoddal átölelve engem
Kérdelek hogy mi fáj? mi bánt?
S szűzi arezod fényét elborulni látom,
Oh és könyeim csak hullnak egyaránt!
„Drága szép szerelmem, szólj mi érte lelked?
Vallj ki vérző szíved gyötrő bánatát,
Hidd el: majd elűzöm büvös esőköjaimmal
És szívedbe hintem szívem balzsamát!”

Ah ne kérdd, világom édes üdvössége!...
Csak beszéljé ajkad hő szerelmedet;
S égő esőköjaidnak bávós mámorával
Ringasd könyezd és fájó lelkemet!
Oh mert ugys édes óráim öléig
Elhat a valónak borzasztó szava:

Hogy a boldogságnak virága lehervad,
És az idők szárnyán el kell szállnia!
E gyászgondolatnál meg-megrémül lelkem,
Elhal majd szerelmünk éltünk alkonyán!
Ah remegve érzem, egész boldogságom
— Álom, álom csak csupán!...

Keszthelyi.

A CSUDÁLATOS TÖRTÉNET.

(Nagymama meséje.)

Irta Baksay Sándor.

(Folytatás.)

„Tehát maradjunk Áronnál. Ő megváltotta nevét; elejtett szavaiból kivettem, hogy világi pályára szándékozik lépni, a melynek elengedhetetlen feltétele a nemes-ség. Az ő nagyravágásáról fel lehet tenni, hogy nem csak névvel, hanem joggal is be akarja magát fűzni a Tázlári családba...”

„Mind ez igen valószínű.”

„Azzal a pénzzel, a mit összegyűjtött, — mert ezereiről beszélnek a deákok, — azzal az észszel és magaalalmazással, a mivel ötlet isten felruházta, sokat merhet. Nagy kísértet az. A Tázlári grófné esete, — melynek anyakönyvi igazoltságát kevesen tudják, — mondává lett már, a mit mindenki beszél. Ha ő eltörölheti az egyetlen adatot, mely találtatását igazolja: abban is fog módot keresni, hogy valószínűvé tegye, vagy éppen el is ismertesse a Tázlári grófné fiát magát...”

„Felteszem róla.”

„Vegyük meg, hogy itthonléte alkalmával az ő hálósobájába a te muzeumod volt, — hogy korán reggel indult, hogy uri málháját ott csomagolta össze: s így érdekében és alkalmában is állott a könyvet magával vinni, megállapíthatjuk, hogy valóban az ő révén ment el, akár szándékosan, akár tévedésből. Adná isten, hogy tévedésből.”

„Adná isten!”

„És ha ő sikkasztotta el, akkor azt is megállapíthatjuk, hogy itthon nem semmisítette meg, mert nem volt rá alkalma; talán az uton sem, mert nem tartotta szükségesnek, miután biztonságban volt. Debreczenben sem, mert ott már nem volt sürgős.”

„Mindez igen valószínű.” — vette át a beszédet a férj — „az már most a kérdés, miképen puhatoljuk ki? Még ma írok neki.”

„Azt nem jól teszed. — Hiszed, hogy be fogja vallani, ha csakugyan ő vitte el? Nem, hanem ha még meg nem semmisítette, első dolga lesz megsemmisíteni. E helyett sokkal jobb lesz, ha a rektorprofessornak írsz, és felkéred, hogy szigorú motozást rendeljen el nála.”

Kemény eszköz, de nem volt más. Ákháb még aznap megírta a levelet, melyben gyanújának minden alapját kifejtve, megkérte a rektorprofessort, motoztassa meg Áron holmiját.

Két hét múlva jött a rektorprofessor levele, melyben tudatta, hogy a kutatást személyesen vezette, de minden eredmény nélkül. Nem is teszi fel egy oly példányszerű ifjúról, mint a főiskola jelenlegi seniora — hogy ily rút merénnyre vetemedt volna. A levél szövegéből világosan kirírt, hogy a professor Áron személyében magát az intézetet látta megsértve.

Áron pedig ugyanakkor levelet írt a traktus esperesének, melyben szívreható

módon rajzolván a méltatlanságot, melyet rajta, árva és családaltalan ifjun, kinek a jó istenén kívül senkije sincs a világon — Ákháb Endre predikátor ur igazságtalan gyanúból elkövetett, a melylyel jelen kollegiumi hivatalát, eddigi igyekezetének jutalmát beszennyezni, s jövőjét megsemmisíteni nem ítődött. A lelkész ur, a helyett hogy kötelessége szerint esperessé-gének bejelentette volna — egy ártatlan ember nyakába akarja háritani a maga vétke gondatlanságát. Kéri esperes urat, hogy ezen áskálódó lelkész komolyan dorgálja meg, s ezáltal vegye elejét az ő további nyugtalanításának, melyet hogy miért kezdett el a predikátor ur, ő nem tudja más okát képzelni mint, azt hogy ő, az árva, a mostoha gyermek a predikátor ur fiait meghaladta stb.

Az esperes az egyházlátogatás alkalmával közölte Áron levélét. Ákhábék meg sem indultak már rajta, ugy el volt fásulva mind a kettő a bánat miatt. Ákháb bevalotta, hogy az anyakönyv csakugyan elveszett. Tudja mi a következménye. El kell viselnie az ítéletet.

A dolog konsistorium elé került.

Bizony fiam az egész konsistoriumban egyetlen ellensége sem volt szegény Ákháb-nak. Ő nem harcolt, nem harsogott, nem áskálódott senki ellen soha; a világi urak becsülték tudományáért, tisztességes házáért; hát azt nem lehet mondani, hogy gonosz indulatból itélték el. De a törvény oly világos: Ha a lelkész gondatlansága miatt az anyakönyv elvesz: a lelkész hivatalából kitétetik.

Ez a törvény, ez volt az ítélet.

Mindaz, a mit barátság az ítéleti szigor enyhítésére tehetett, annyiból állt, hogy az ítélet függelékében kimondattott:

„tekintvén azonban a törvényszék elmarasztalt lelkészének példás és munkás előéletét, ártatlan családját és jóremény-ségű számos gyermekeit: az ítélet végrehajtását elhalasztja, és nevezett lelkésznek az eltűnt anyakönyv lehető felfedezésére két hónapot enged, melynek elteltével utasítatik esperes ur az ítélet végrehajtására.”

Törvényszéken kívül aztán elvették az atyák, az assessortársak, a világi urak, a koadjutor, bátorították, hogy ne féljen semmit. Csak lásson utána, ők hiszik, hogy előkerül az anyakönyv. És ha éppen elő nem kerülne is: azért lesz róla gondoskodva. Helyét ugyan elveszti, mert a törvény törvény, azt végre kell hajtani, — különben majd lármázna a gregarius pap-ság, hogy az assessornak más mértékkel mérnek, de félesztendő mulva a legelső nyilvánon alkalmazva lesz...

VI.

Ákháb megköszönte a biztatásokat és hazament. Feleségének tudtára adta, hogy ki van téve hivatalából, és két hónap múlva a mező vadaival lesznek egy szá-láson és az ég madaraival egy kenyéren.

„Akkor is az isten oltalma alatt leszünk édes uram; azért nem esünk kétségbe.” — felelt a lelkész és összekulcsolta kezeit: — „Oh izraelnek pásztora! te az irtalmas-hoz irtalmas vagy, a tökéleteshez tökéletes; a tisztához tiszta vagy, a visszázhoz visszás vagy: ne hagyd ez inségben!”

„Még egy kísérletet teszek!” — szölt Ákháb hosszas elgondolkodás után. — „Személyesen felmegyek Debreczenbe, meglátom, mit fog feladni, ha engem meglát.

Esküt kívánok tőle. Meri-e tagadni, meg mer-e esküdni? Nincs vesztegetni való idő. Holnap indulok. Ákhábé is jóváhagyta. Pénz nem volt a háznál, tehát még előbb átszállt Ákháb a szomszéd faluba Pöröly Izrael komájához; attól felvett fél-évi határidőre ötven forintot váltócézédulá-ban. — Ebből az összegből négy forintot feleségének adott; — hiszen azt sem költ-heti el a mit elvisz, mert utközben min-denütt papokhoz száll, de azért nem árt magát jól ellátni pénzzel, ki tudja mire kell. Rézfogantus nádpálcáját magához vette utitársnak, és elindult a hosszú utra. Egy hét múlva már ott lesz. Gyalog.

Felesége kikísérte a falu végeig, azután a határig, azután a szomszéd faluig. Ott megcsókoltatta férje kezét, megáldotta isten áldásával, azután utnak bocsátotta.

„Írj ám levelet, mihelyt oda érsz!” — kiáltott utána.

Ákháb távozása után két hétre csakugyan megérkezett a levél. Az első után két nap múlva ismét levél érkezett — — — — —

„Mit zokogsz nagymama, hiszen csak történet ez!”

„És imé a levél be vala írva elől és hátul és abban valának írva sirások, nyögések és jajsók!”

Nagymama vankosa alá nyult, elővette zsebkendőjét és sokáig zokogott. Végre megtörülte szemét és folytatta:

Ákháb megérkezvén Debreczenbe jelentkezett a rektorprofessornál. Előadta ügyét, az ítéletet, melylyel sújtották, el-mondta, hogy alapos gyanuja van Áronra, annál fogva vizsgálatot kér ellene, melyen ő maga is jelen akar lenni.

A rektorprofessor megígérte, hogy vizsgálatot fog tartani, és másnap reggelre iskolai székét hívott össze.

Az iskolai széken maga a püspök elnököl. Jelen volt a tizenkét professor és a tizenkét juratus.

A püspök nyitotta meg a tárgyalást. Indokolta, hogy miért kívánta ezuttal saját személyében vinni az elnökséget. Most — ugymond — egy szokatlan ügy merült fel, egy vidéki tisztes lelkipásztor és a főiskolai senior között. Az iskolaszék tagjai ugyan esküvel vannak kötelezve, — de mégis szükségesnek látja őket, kivált a juratus urakat esküjökre emlékeztetni, hogy semmit az itt látottakból és hallottakból nyilvánosságra ne hozzanak. Most tiszteletes Ákháb Endre uram adja elő panaszát.

A lelkész röviden elmondotta az utóbbi hónapok szomorú történetét. Az anyakönyv eltűnését, gyanuja indokait: „Édes fiam Áron! én helyeztelek vád alá, én, a te atyád. Tettem ezt mint atya, nem mint ellenség. Tégy dicsőséget istennek, és ha tudsz valamit arról a könyvről, melynek táblái között az én becsületem, hajlott korom nyugalma, és az egész házamnép-nek kenyere van rejtve — jelentsd ki. Könyörgök istennek: indítsa meg szent lel-kével ifju szívedet, és vezéreljen igaz-mondásra.”

Áron egész önérettel felelt. Sajnálja, hogy a tiszteletes ur ennyire fúradott, hol-lott az ő jelenléte nélkül is csak az lett volna a tárgyalás eredménye. Semmi az ő multjából nem jogosítja fel tiszteletes urat az ilyen gyanura, melyet azonban ő meg-bocsát a sok gyermekü atyának, a ki kenyere miatt méltán retteg. A hol anyyi gyermek van, és oly rosszul szoktatott gyermekek...

„Oh istenem! — zokogta nagymama — „rosszul szoktatott gyermekek!”

„A hol a tiszteletes asszony még a gerebenelt kenderét is a muzeumban tartja, ott felesleges idegen kezeket „gyanusítani az egyház legbecesebb kincseinek elsik-kadásánál...”

„Senior uram!” — szölt a püspök — „ez a törvényszék nem veheti figyelembe az idegen személyek ellen formálható gya-nukat. Nem az a kérdés, kiket lehet gya-nuba venni, hanem az: kegyelmed-e a tettes vagy nem? Tiszteletes uram, — szölt a lelkészhez fordulva — kegyelmed elmondta a vádat, gyanuja indokait: a pusztá gyanun kívül vannak-e még valami bizonyítékai?”

„Nincsenek.”

„Senior uram, hallotta a vádat, felel-jen igennel vagy nemmel: Kegyelmed sik-kasztotta-e el a somosi egyház keresztele-si anyakönyvét?”

„Nem” felelt nyugodtan a senior.

„Tiszteletes uram! van-e valami meg-jegyzése senior uram vallomására?”

„Esküt kívánok.”

„Senior uram! kész-e letenni az esküt?”

„Kész vagyok.”

„Notarius uram! helyezze az asztalra a szent bibliát.”

„Bátorkodom megjegyezni, — szölt a jegyző, egy kis, villogó szemű fiatal tanár, — bátorkodom megjegyezni, hogy a jelen esetben az eskünek nincs helye. A törvény nem rendeli, s nem engedi meg.”

„En rendelem és megengedem,” mondá a püspök. „Ez nem világi törvényszék. Ez forum conscientiae.”

A szék huszonöt tagja felállott. A senior a bibliára helyezte jobbkezt és halk szilárd hangon utána mondotta a felolva-sott esküt.

„Az igaz isten, a ki atya, fiu, szentlé-lek, teljes szentháromság, egy bizony örök isten, engemet ügyegéljen az én igaz hi-temben, hogy én a somosi reform. szent-eklézsia keresztele-si anyakönyvét, — mely-nek elsikkasztásával vádoltatom, sem el nem sikkasztottam, sem el nem rejtettem, sem meg nem semmisítettem, sem a ma-gam, sem a más keze által, sem azt, hogy hol van vagy hová lett, nem tudom. Isten engem úgy segéljen.”

„A felek vonuljanak most a mellék-terembe” parancsolá a püspök. Parancsára mindkettő elvonult. Némán és hal-ványan.

A szék tagjai rövid tanácskozás után megállapították az ítéletet. A felek előhi-vattak, és az ítélet kihirdettetett:

„— — — Tázlári Albert..... a somosi szent eklézsia keresztele-si anya könyve elsikkasztásának vádjá alól fel-mentetik. Szabadságában állván a felek-nek ezen ítélet ellen az egyházkerületre fellebbezni.”

„En appellálok!” szölt Ákháb és fejéhez kappát két kezével, élettelenül ösz-szerogyott.

A szék tagjai felugráltak és hozzáro-hantak.

„Professor Bánási ur, — szölt a püs-pök, egyedül maradván helyén, — „vegye ápolás alá amaz embert; a szék tagjai pedig maradjanak helyükön, mert a tör-vényszéknek nincs vége.”

A bírák újra elfoglalták helyüket. Ez alatt prof. Bánási, a kollegium phisikusa

teljesítette kötelességét. Megvizsgálta az összeszkadt testet, és tompa hangon jelentette:

„Meghalt.“

„Emberi dolog történt vele“ — szölt a püspök halk, érzetlen hangon. „Mintán még csak az egyik fél nyilatkozott: ismétlem az ítélet végpontját: „Szabadságában áll a feleknek ezen ítélet ellen az egyház-kerületre fellebbezni.“

Deák temetése.

Február 3-án.

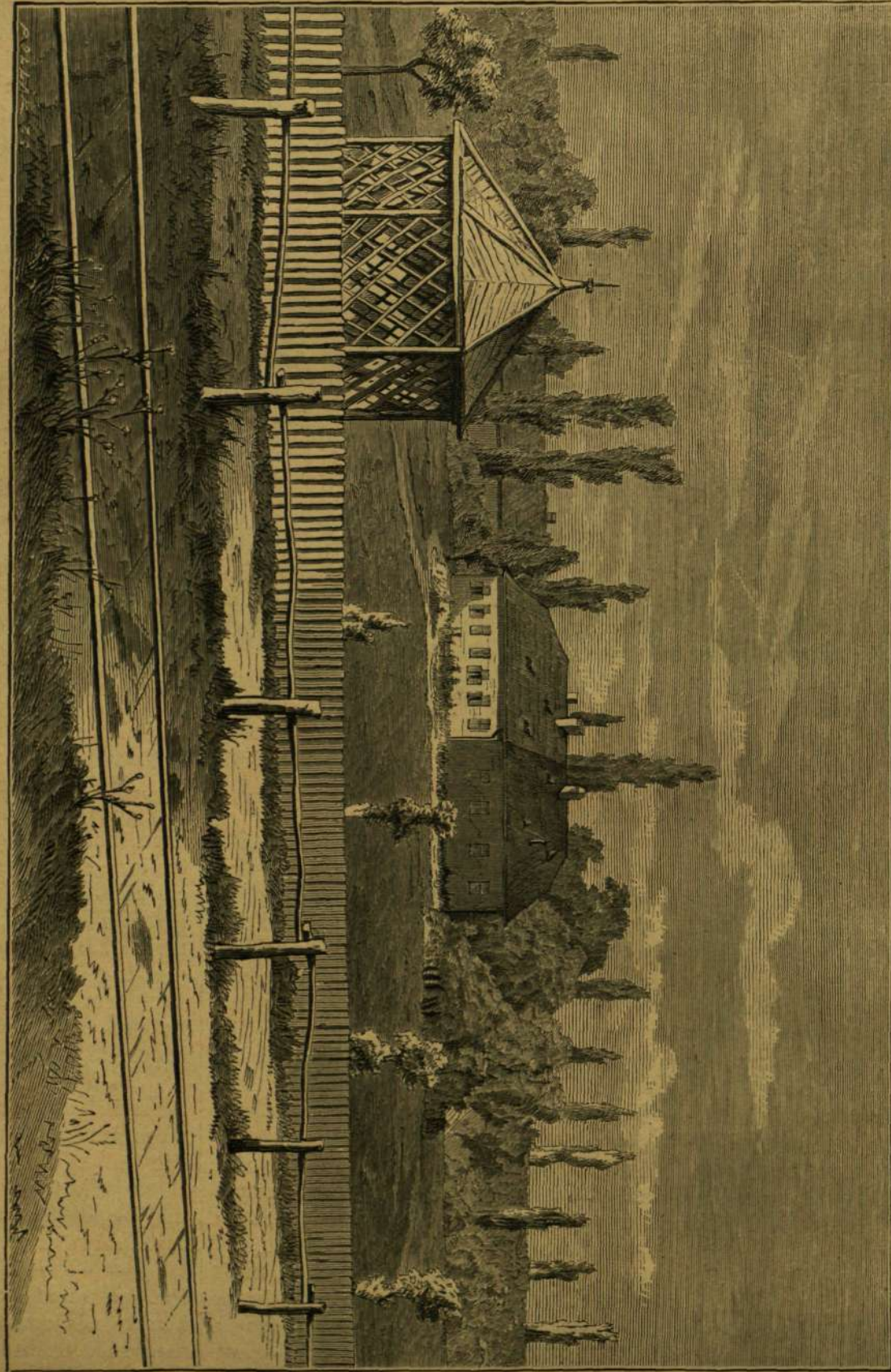
A magyar tudományos akadémia egyike volt a legeslegelső intézeteknek, melyeket a nemzet ébredése életre támasztott. Méltó volt tehát, hogy annak, a ki a nemzeti ébredés egyik legnagyobb vezérszellem volt, földi maradványai az ő csarnokában legyenek kiterítve.

Oda járult hát a nemzet, meggyászolni nagy halottját. Az akadémia előtti tágas tér, le-

elvonult. Kétszáz ezer ember nagy tömeg, de nem nagyobb, sem hogy kicsi legyen ahhoz a gyászhoz, a mit kifejezni jött.

Elöl ment a képviselő és főrendiház temetésrendező bizottságának tizenkét tagja, talpig fekete magyar díszben, kezeikben gyászfátyolos elefántesont nyelű ébenfapálcákkal. Utánok az első katonai zenekar, majd az 1848—9-ki rokkant honvédek a menházból s az összes tüzoltó csapatok nagy tömege egyenruhában, egész egy ezred. Ezután következtek testületek, társulatok, jótékonycélu egyletek számtalan küldöttségei,

SZÉLL KÁLMÁN LAKA BÁTÓTON.

„Én megnyugsom az ítéletben,“ felelt Tázlári, „Isten ítélte közöttünk.“

A püspök felkelt, az ülés feloszlott.

„Csalatkozol“ — mondá kalapját feltéve a püspök — „csalatkozol Tázlári Albert. Még itt csak az ember ítél, abból a mit látott. Vádlód appellatába vitte ügyét az istenhez. Reszkess, hogy a legfelső forum el ne marasztaljon. Elbocsátunk.“

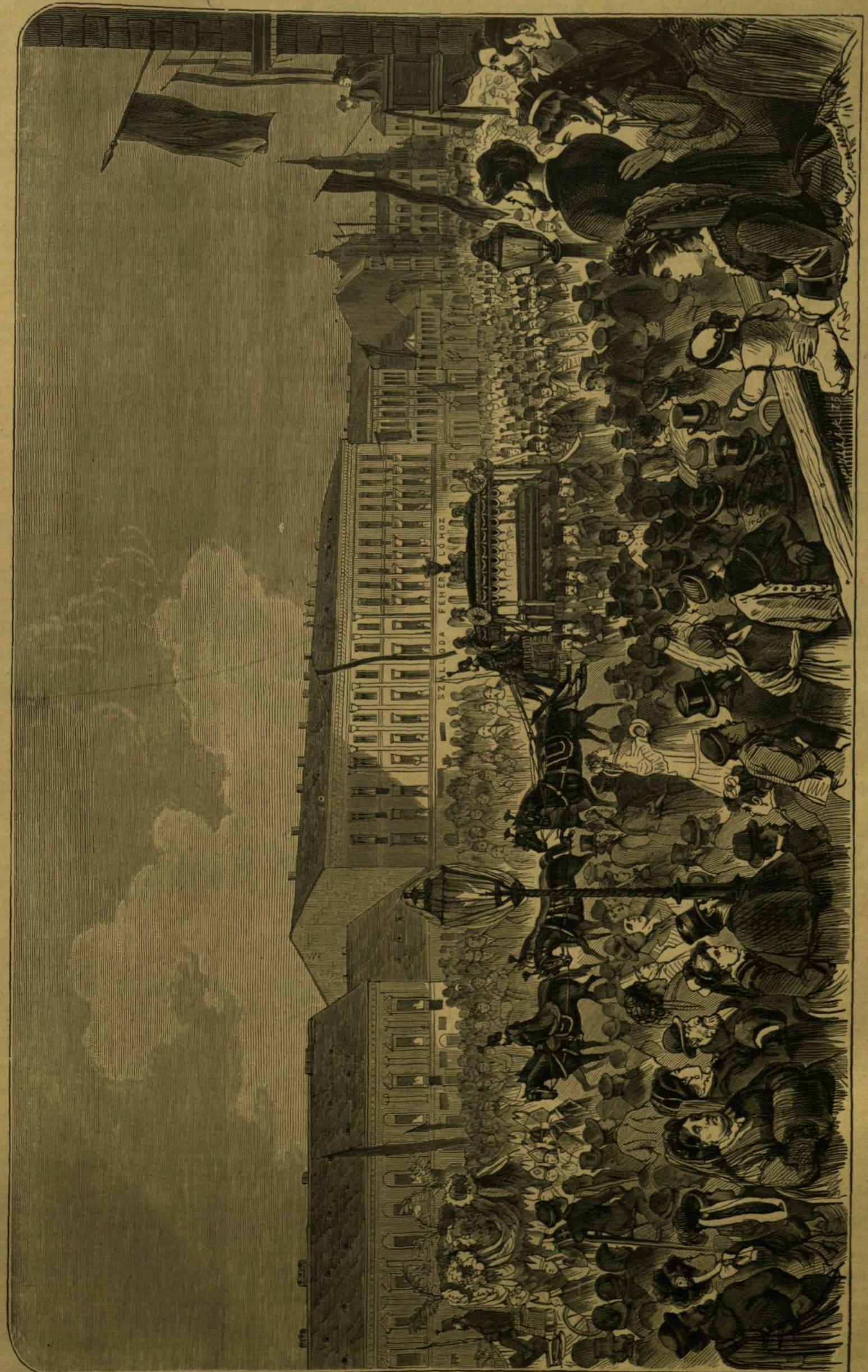
(Folyt. követe.)

a gabnacsarnokig és a beszögélő utezáig tömve volt emberekkel. Csak nagynehezen sikerült még a fegyveres sorfalknak is némi utat tartani szabadon a gyászszal bevont oszlopcsarnokig, a hol a ravatal állt. Már kilencz órákor az akadémia előtti egész az evangélikus templomig, a merre a menet vonulandó volt, egyetlen szakadatlan emberáradattal voltak eldugva az utcák. Pedig az nem kis távolság.

A gyászszerartás után tizenegy órákor indult meg az akadémia-palota előtti térről a menet eleje, s két óra elmúlt, mikor a vége is

zászlókkal, lobogó vagy közepütt ketté tört ki-aludt fáklyákkal, dalárdák, tornaegyletek, lövész-társaságok, szabadkőmivesek páholyküldöttségei, a nemzeti színház személyzete, számos egyelet és társulat, kiknek menetét az izraelita nőegylet és a tanító-képezdék zárták be.

Következett a második katonai zenekar, utána az egyetem mind a négy karának tanulói: papnövendékek, jogászok, orvosok, bölcsészek, majd a műegyetem és állatgyógyászat hallgatói. Az ifjuság imponans csapatja élén három gyász-lobogóval haladt.

DEÁK TEMETÉSE: A gyászmenet a kerepesi-úton.

Aztán jöttek az olasz munkások, utánok a vasútársulatok tisztviselői és egyenruhás személyzete, nemkülönben a dunagőzhajózási társulat tekintélyes csapata, mind egyenruhában, a fumei tengerészhadóság, kereskedelmi és hadi tengerészek, kik után a selmezi erdészeti és bányászati akadémia növendékei és egy festői látványt nyújtó csapat bányász. Majd a tudományos és közmívelődési egyletek: az akadémia, Kisfaludy-társaság, természettudományi, földrajzi, földtani, történelmi társulatok, tanárok testülete, írók és művészek társasága, — aztán a kereskedelmi és iparkamara, kereskedelmi testület, Lloyd-társaság, tőzsde-bizottság, országos gazdasági, ipar- és erdészeti egylet, — utánok a különféle politikai testületek hosszú sora, pártkörök, honvédegyletek, ügyvédi és közigazgatási kamarák s aztán a vármegyék és városok küldöttségei, maga Zalamegye 300 taggal, egyenruhás huszáraikkal, különféle nemzetiségekhez tartozó nemzeti ruhás földmívelők stb. Ezeket követték a legfőbb ítélőszékek bírái, a fővárosi képviselőtestület és városi tisztviselők, kik mögött már messziről kivált a közös hadsereg és honvédség tisztikara, az arany paszományos csákok csillogó fényével és a tábornoki kalapok zöld tolla.

És csak most következett a tulajdonképi gyászmene. Elöl egy fekete lovas, mögötte kettő, gyalászal beborított lámpással, és ezek után egy halottas kocsit, két fejer ló által vanatva. És arra a kocsira nem ismerni rá, hogy az halottas kocsit, nem látszik ki abból semmi ama számtalan koszorútól, melyet a nemzet kegyelele Deák ravatalára rakott. A virág-koloszusz tetején három palmaág, míg a kocsisoldaltól kettől egészen elborították a lefüggő drága szalagok.

A koszorús kocsit után sorakozott a papság, s ismét egy új szakasz következett.

Elöl a temetkezést rendező vállalat kapusa, utána a főrendi és képviselőház gyalóségei kivont kardokkal, majd a pontifikáló papság, elől a kereszttel, ragyogó gazdag pompával.

Csak a végtelen hosszú menet után következett a halottas kocsit. Egyszerű gyászkocsi, mint életében az az ember volt, a ki most rajta fekszik. Csak a király és királyné koszorúja van a koporsón s az oszlopos menyezett négy sarkán Budapest, Zalamegye, a fővárosi választók és az országgyűlés koszorúja. Hat fekete ló viszi. A koporsó gyászleplenek szalagjait a főrendi- és képviselőház elnökei, miniszterek, mágnások és képviselők, a horvát bán, fumei kormányzó felváltva tartják. A második sorfalat a koporsó körül a temetkezési vállalat fátylavívői, a harmadikat a főrendi és képviselőház rendezői kivont karddal, a negyediket a bécsi ifjuság, szintén kardosan képezik, míg az egészet a fővárosi rendőrség és a katonák sorfala veszi körül.

Közvetlenül a koporsó után jönnek a király képviselője b. Mondel, a gyalászó családtagok, a miniszterek, köztük gr. Andrássy külügyér és Tisza Kálmán miniszterelnök, a magyar és az osztrák törvényhozás tagjai s a külhatalmak képviselői, végül egy csapat aranyozott sisaku dragonos s utánok a rendőrök.

Itt megszűnik a katonai sorfal, összezsugorodott a nagy tömeg s megindul a koporsó után, száma tiz akkora, mint a kik már elmentek.

Igy kísérték ki az örök nyugalom helyére a nemzet nagy halottját.

És a ki látta e csendben elvonuló óriás tömeget, láthatta abból, hogy a nemzetnek minő gyászja van és nem maradhatott szeme szárazon.

Rajzok az Egyesült-államokból.

II. Ujságírók gyermekei, szegények és csizmatisztítók picknickjei.

Alig néhány évvel ezelőtt, mikor én Amerika metropolisába érkeztem, egy filantropnak a szíve megégett a fővárosban leengedett mintegy huszezer csavargó gyermek sorsán s fölkarolta ügyüket egész lélekkel. Több jótékony egyletet alapított a számukra.

Kedvetben a Fulton Street-ben béreltek egy oly lakást, hol szegény gyermekek szállást, ételt és oktatást találhattak. De bizony csak gyereken szállingóztak a jótékonyág eme színhelyéhez, mert a teljes szabadsághoz, függetlenséghez voltak szokva, akár a madár; sokan pedig attól

tartottak, hogy rendőrségi vizsgálat alá kerülnek, no mert a legtöbben olyanok voltak, kik nem tartoztak a „tisztakezűk“ közé. Inkább aludtak ők kikötőkben, kirakodó hidak alatt, elhagyott épületekben, kocsikon stb.

A buzgó emberbarátunk más tervet kellett választania, hogy kifizető szép célját érvényesíthesse. Kihirdette, hogy szabadságukat meghagyja az őket partfogás alá vevő társaság s fizeti értékét a szállást, élelmezést és egyéb szükségleteiket; jöhetnek-mehetnek a mikor nekik tetszik.

Ennek azután bezzeg fogantatja lett. Eleint csak lassan szállingóztak ugyan a kis semmiháziak a jótékonyág hajlékába, azonban év-ről-évre mindinkább szaporodott azok száma, a kik azt igénybe vették, mert belátták, hogy nem bántják őket, hogy gondoskodnak jövőjükért, a legtöbbet a nyugati államokba küldve, hogy ott kenyerüket becsületes módon megkeresse, belőlük a hazának hasznos polgárai váljanak. Évek folytak így el s most ott áll pompás palotájuk, a hol kényelmes hajlékot kapnak. Van takarékpénztáruk, iskolájuk, tornászati termeik, könyvtárunk stb.

A virágzó filantropikus egyesület nemcsak arra áldoz roppant összeget, hogy a kis csavargók ellátassanak, hanem arra is, hogy különböző vidékeken hivatalnokokat tarthasson, a kik a kiszállított gyermekek sorsa fölött örködjenek, mindaddig, migcsak független állásra nem vergődnek.

Nincs is most csavargó és foglalkozás nélküli gyermek a metropoliban. Vagy újságírók (newsboys), vagy csizmatisztítók (boot-blacks).

Ha mégis elvettve megtörténik, hogy egy-egy kis csavargóra bukkan a repdőr, ki a kirakodó parton vagy kocsiában hála, azonnal viszi az egyesület irodájába, hol minden egyes ily gyermek után öt dollár úti a markát. Mikor 40—50 ily csavargót összeszednek, nyugatra szállítják őket s ott a legjobb farmerek közt osztják őket szét, hogy munkás, jóra való emberek váljanak belőlük.

Vannak azonban oly szegény gyermekek is, kik nem csavargóknak, hanem szüleiknél laknak. Ezeknek s főleg az újságírók gyermekek részére a „New-York Times“ szerkesztőségének felügyelete alatt minden nyáron, minden hét egyik napján kirándulást vagy picknicket rendeznek.

A „St. John's Guild“ a legtekintélyesebb jótékony társulat, mely newyorki szegény gyermekeket anyári hónapok tartamában mintegy két hétre a hegysekbe szállítva úde léget élvezni, vagy pedig a saratogai fürdőkre, avagy a „Cap May“ tengerpartra. Minden héten tudokra adják a gyermekeknek, hogy reggeli nyolcz órakor itt és itt jelenjenek meg, mert két nagy vontató hajó áll készen a kirándulásra. E hajók egyenesen ily célból rendezvén be, kétemeletesek, oldaluk szabadok, csupán egy nagy fedélzet óvja a kirándulókat naptól és esőtől.

Van ilyenkor nagy tolongás és örömrüdal. A „Bidy“ (ir nő) összekereste leghasználatosabb rongyait, melybe kis leánykáját burkolja, hogy azt szintén elküldhesse az ily élvezetes ingyen-kirándulásra. A nemet szülők már nagyobb gondallal igyekeznek ez alkalomra gyermekeiket fölperézni.

Hát az a kis vad sereg, mely oly zajjal közeleg s fülkabító ujjongással irányozza lépteit a hajók felé?.. Hogy bukfceneznek e fiúk, mily jókedvűek, pedig némelyiknek spikája sincs, de még a eszma is hiányzik a lábáról.

Azok az újságírók gyermekei serege. A jólét bőségzarvából szűken jut ki nekik; de gazdagok a vidámságban s megannyian bátor, vad fiúk.

Ezek senkiktől sem félnek, csupán a rendőrtől, kit ugyanezenak megrespektálnak. A rendőr oda áll a hajó bejáratához s számlálván a belépőket, mikor számuk két ezerre rug, a többit visszautasítja, más alkalomra utalva őket. Megtörténik mindamellett is, hogy némelyik vakmerő fickó beveti magát a vízbe, körülussza a hajót s a tulsó oldalra érve, társai fölhuzzák. De a rendőr éles szeme a sok közt is megtalálja s kiválasztja a többi közül.

A zenekar megkezdte működését. Eközben jön a nagy gőzös; oda csatlózik hozzá a két óriás hajót. A dagály megkapja e járműveket s egyszerre csak ott usznak az öböl közepén. Szép látvány az ily hajócsoporth, a mint a tömördek

kisebb-nagyobb zászlóval föl van disztve s elborítva a sürgő-forgó fiatal nemzedekkel.

A gőzös megfordul Castel Garden körül s a dagály fölviszi a regényes Hudson folyón a „palisad“-ok (sziklapartok) mellett parkok és uri lakásokkal himzett partok között, mintegy tizenöt mérföldnyire.

A tömördek mulatóhelye egyike előtt megállanak a hajók s kiszáll a fiatalaság, s nyomban nekiesik a számukra készült kávénak, s aztán nagy pusztitást visznek véghez a vajas kenyérben, gyümölcsben és husban, a nélkül, hogy „étvágygerjesztő táppor“-ra volna szükségük ilyenkor.

Midőn a terített asztalokat üresen félretakarítják, engedélyt kapnak a suhanczok a réten mulatásra.

Bezzeg láthatni itt eleveiséget. Ha egyszer a kis fickók szabadon mulathatnak a szabad természetben, övek a világ. Mint az öserdöbeli majmok megmászszák a fákat ép úgy, mint a kikötőben a magas árbocokat. Foly aztán a mulatság mindaddig, míg a gőzhajó éles sivitása meg nem adja a vezényszót a visszatérésre. Vannak azonban sokan, a kik még erről sem értenek s a policeman-nak kell őket a hajóhoz terelnie.

Miután a „Times“ reportere és az egylet megbízottjai szerencsén hajóra szállítják védenzeiket, indulnak, mert a kapitány dörmög, hogy az apály már rég megindult és sietni kell. E napra az ily gyermekek mindig kelleme-sen emlékeznek vissza, még későbbi éveikben is.

III. A betegek kirándulása.

A szegény kórházi betegek kétszer egy héten tesznek kirándulást. A St. John's Guild amaz elvből indult ki, hogy van sok szegény amerikai család, mely szegényen nyomorát mutatni és semmiféle jótékony intézet adományában nem részesül s nincs módjában, hogy egészségi szempontból fölcserélhesse a tikkszáz városi levegőt a tengeri vagy hegyi úde léggel.

Az ily szegényes szegények bizonyos nap és órákor jelentkezhetnek az illető helyen. Nem kérdezik tőlük, fehérek-e vagy feketék, amerikaiak vagy külföldiek, nők-e avagy férfiak, csak jelentkezzenek, az elfogadó orvosok szívesen látják őket.

A hajók újra ott állanak a betegek számára. A zenekarról sem feledkeztek meg. Más zaj nincs is. Nincs táncz, nincs kurjongatás. Rendőre sincs szükség. Az egész kíséretet orvosok és betegápolók képezik. A hajók megindulnak s megkerülnek a paradicsomi szépségű Staaten Island-ot.

Mily szomorú kép ez most! Itt egy anya ül beteggyermekét ringatva öleiben, azzal az édesreménygyel indulva ki, hogy a teageri levegő új életet önt magzatába. Nem messze tőle egy halvány, hervadozó leánya hintaszéken hallgatja egész ihlettel a zene hangjait, talán most az utolsókat és szép világon; ő is a szellő felé fordítja arcát. Amott egy orvos térdel egy élemedett, de még mindig szép és finom vonású nő előtt, — ki egy súlyos betegségből épen most idült fel, s ma jött ki először — s egy kálmán erősítő gyógyszerrel kínálja meg. Távlatból egy hófehér hajú aggasztán, kis omokájára támaszkodva néz lefele a város felé. Ki tudja mily kedves emlékek fűződnek össze a fiatal évek napjaiból!.. Amott meg egy vak ül! Őt nem érdekli a világ. Egykedvűen szívja a természet tiszta légét.

Az alsó fedélzeten fagyfajlatot, kávét, theát, süteményeket s vajas kenyereket s pecsenyét osztogatnak. A kik nem bírnak járni, azoknak szíves készséggel viszik helyükbe az ohajított étkeket és üdítő italokat.

Az elégtűtség, hála és élvezet derűje kisebb-nagyobb mértékben minden arcáról leolvasható; még a durvább érzésű emberben is szelidebb érzelmek támadnak itt.

A hajók egyre tovább mennek mindaddig, míg csak az apály viszi azokat. Nem kell megállni; mert a hajó népe nem mulatni jött — nekik csak levegő kell.

Mikor az apályt dagály váltja föl, a gőzös egy nagy kört csinál s a dagály segélyével ismét visszatér a kikötőbe. A betegek kiszállanak s újra fölkeresik szerény lakásaikat a nagy Babelben. Az ily kirándulások szeptember első hetéig tartanak s szemmel láthatólag nagy befolyással vannak a közegészségi ügyre.

Láng Henrik.

A legszigorubb és leghosszabb telek földrészünkön.

A mult évi hosszú és az idei szintén elég szigorú tél alkalmat szolgáltat nekünk arra, hogy az Európában századok hosszú során keresztül észlelt szigorú vagy szokatlan tartós telek rövid krónikáját összeállítsuk.

Adataink messze, a keresztényen időszámilást megelőző római korbá vezetnek vissza. Rómában Krisztus születése előtt a 271-ik évben a hó 40 napon át szakadatlanul esett a Forumon s rendkívüli vastagságu jéglepel borította be Italia földét, a mi pedig a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A Tiberis egészen befagyott s a fák és állatok a roppant hidegben halomra pusztultak el.

358-ban Krisztus születése után Juliánus császár leírása szerint Párisban, melyet ő „kedves Lutetiajának“ (Lutetia Parisiorum, Páris hajdankori neve) nevez, oly nagy hideg uralkodott, mely a még akkor ismeretlen Szibéria legszigorubb tével is versenyezhetett volna. — 359-ben a jég egészen ellepte a Fekete-tengert, valamint a thrák Bosporust is.

A „Chronique de Saint-Denis“ (Szt.-denisi krónika) szerint az 544. és 547-iki telek Franciaországban oly szigorúak voltak, hogy a hideg miatt elkenyszeredett madarakat pusztá kézzel is meg lehetett fogni. Ugyane krónikában olvasuk, hogy 593, 763, 859 és 874 telei hasonlóképen igen hidegek voltak s nyomukban éhhalál és mindenféle járványok pusztították Európa jó nagy részét. Franciaország lakosságának egyharmada elpusztult a roppant hideg által okozott nagy szükség miatt. A hó akkora volt, hogy az erdők egészen járhatatlanná lettek miatta, úgy hogy tüzelőfát lehetetlen volt azokból szerezni.

Hogy pár évszázaddal ismét visszafelé menjünk, 508-ban Anglia folyói teljes két hónapig át voltak befagyva. 558-ban a Fekete-tenger 20 napig volt jéggel borítva. 763-ban iszonyú hideg uralkodott az egész keleten; a Fekete-tenger 30 órány mélyen volt befagyva. (Ez kissé hihetetlennek hangzik, de a krónikában így van följegyezve.)

821-ben Európa főbb folyói: a Duna, Elbe, Rajna és Szajna egy egész hónapig álltak a jég lánczai alatt. 874-ben a Bosporuson száraz lábál kelhettek át. 991, 1044, 1124 és 1225-ben roppant hidegek Olasz- és Franciaországban különben tavaszi szelidőségű tájain. 1068-ban Angolországban a fagy iszonyú éhséget idézett elő. Az emberek kénytelenek voltak kutyá-, ló-sőt még emberhúst is enni, olyanokét, kiket minden lépten-nyomon részint az éhhalál, részint a borzasztó hideg pusztított el.

1076-tól 1077-ig a fagy négy hónapig át tartott Franciaországban és a föld minden terméke tönkre jutott. 1124-ben az angolnak kime-nekültek Brabant befagyott mocsáiraiból s a csürökbe és gabonatarakba rejtöztek, hol szintén elérte őket a hideg és tömegesen pusztultak el.

Türetetlen hidegek jelzik az 1133., 1210., 1234., 1316. és 1323-ik évi teleket is. Az utóbbi alatt a Földközi-tengert egészen elborították az uszó jégdarabok. 1325-ben Franciaországnak borzasztó hideget kellett kiállnia. 1405-ben szintén kegyetlen hideg volt. Tamerlán ekkor ment Khina ellen s a nagy hidegben katonáinak, lovainak és tevéinek jó nagy részét elvesztette.

1407. telén rendkívüli hideg Franciaországban. 1408-ban az ugynevezett „nagy tél“ alatt egész Európában nagy pusztulás volt; északon a farkasok az emberi lakokat is megtámadták. 1420-ban Páris ott nagy hideg látogatta meg, hogy lakosságának egy része bele veszett; az éhes farkasok egészen a külvárosokig nyomultak be s a hullákat kezdték fölászni. A szegény lakosok a pusztító éhhalál megszámlálhatatlan kinszenvedéseinek alá vetve, a szemétdombokon kerestek enni valót. 1433-ban és 1434-ben azelőtt hallatlan hideg dühöngött Európa-szerre. Párisban a fagy decemberben 13-án kezdődött s februárig szakadatlanul tartott. A hó 40 napig folytonosan esett éjjel-nappal.

1458-ban, 1468-ban és 1469-ben roppant hideg volt Francia- és Németországban. Az utóbbi évben a bort fejszével vagdalták szét s fonttal mérték. 1464-ben szintén rendkívüli nagy hideg volt, főleg Franciaországban. 1570-ben Francia-, Nemet- és Angolországban a

hideg három teljes hónapig tartott. A Provenceban és Languedocban a gyümölcsfák mind elfagytak. 1595-ben ismét roppant hidegek Párisban.

A tél 1607—8-ban ismét borzasztó hideg volt s februárig tartott; ezt is jó sokáig „nagy télnek“ nevezték. Számtalan utas fagyott meg utközben. A bor mig az urvacsorát kiosztották, a kelyhekben jéggel fagyott. Párisban az élelmi szer annyira megapadt, mint az utóbbi porosz-francia háború alatt. A Szajná ott vastag jég-réteg borította, hogy terhes kocsikkal is átme-hettek rajta. 1657-ben Európa folyói és álló vizei mind befagytak, úgy hogy X-ik Károly svéd király a Kis-Belt nevű tengerszoroson egész hadseregével átkelhetett a jégen, sőt a mi több, Olaszországban a Tiberisen is kocsikkal járhat-kak keresztül. 1683-ban hosszú, hideg, sőt igen szigorú tél uralkodott egész Európában. A Themze Londonnál befagyott annyira, hogy vásárt is tarthattak a jég hátán. Franciaországban Tours környékén a lakosság egy harmad része vagy megfagyott, vagy éhen halt. A fagy 13 hétig tartott.

Az 1709-ik év gyász és nyomor éve volt egész Európában. Párisban az élelmi szereknek ára sem volt többé. Versailles-ben a fejedelmi asztalokon zabkenyerek álltak s minthogy a vizet és bort lehetetlen volt folyó állapotban megtartani, sok helyen az urvacsorát sem lehetett kiosztani. 1735-ben iszonyú hideg volt egész Európában s Ázsia nagy részében.

1740-ben szokatlan hideg Oroszországban. Szt.-Pétervárt egy 51 láb hosszú és 17 láb széles palotát építettek a Néva jégéből. A palota körül hat rendes alakú és szerkezetű ágyút s két mozsárgyut állítottak föl, melyek hasonlóan jégből készültek. Az ágyukat megtöltötték rendszeren löporral és hat fontos golyókkal s mikor elsütötték, az egyik vasgolyó 60 lépésnyi távol-ságból egy két hüvelyk vastag érclemezt keresztül szakított. Az ágyú nem repedt szét, noha csak négy hüvelyknyi vastagságu volt. Legalább Tissandier Gaston „Histoire de l'Air“ („A levegő története“) című munkájában így beszéli e hihetetlennek látszó eseményt.

1783-ban a fagy Párisban két hónapig át szakadatlanul tartott. XVI-ik Lajos az utcákon hatalmas tüzeket rakatott, hogy a szegény emberek legyen minél melegebbek. Ezek haláljak jelül a király hasonlatosságára óriási szobrot készítettek hóból.

1788—89-ben a hideg az előtti alig tapasztalt fokra emelkedett. A fagy november 30-án kezdődött s a hőmérséklet higanya csakhamar 18 R. fok alá süllyedt a fagypontra alá. Versaillesban a hideg pár nappal előbb állt be mint Párisban. A folyók és csatornák 10—12 hüvelyknyi vastag jéggel voltak borítva és a párisi koresolyázóknak ugyancsak feljött a napjuk. XVI-ik Lajos maga ment jó példával elől a koresolyázók közt, míg végre egy fiatal ember szerencsétlen esése követ-keztében a nyaktörő mulatságot betiltotta. Egyébaránt az említett évben a hideg nem csupán Franciaországban, hanem az egész Európában szokatlanul nagy volt. A bor a pincékben s a víz a legmélyebb kutakban is jéggé fagyott. Róma és Konstantinápoly utezái több hétig hóval voltak belepve.

Roppant hidegek voltak még, melyekre a most élő vén emberek is jól emlékezhetnek, 1812-ben, a mely év I. Napoleonra és a francia seregére nézve Oroszországban oly végetes vala, továbbá 1820-ban, mikor a hó bőven hullott még Flórenczben és Rómában is; 1829—30-ban, mikor a jelen századnak legkorábbi beköszön-tött, legkésőbbben távozott és egyik leghidegebb tele volt; végül 1840-ben, 1844-ben, 1846-ban, 1848—49-ben (akkori honvédek maig is emle-getik) és 1854-ben. Ez idő óta eleinte úgy lát-szott, mintha szelidebb mérsékletű időszakba léptünk volna, de már az 1870 és 71 közti, továbbá a mult évi s részben az idei tél is ugy szigorúság, mint tartósság tekintetében bátran sorozható a ritkábbak közé.

A miénknél magasabban fekvő tájakon a telek természetesen sokkal hidegebbek. Hanem azért a szélességi fokok magasabb vagy alacsonyabb voltát nem mindig tekinthetjük biztos mérvadóul a különböző vidékek hidegségi foká-nak megközelítő meghatározásánál. Például az 1834 és 1835 közti télen, mely nálunk Európában meglehetősen enyhe volt, Észak-Amerikában rendkívül nagy hideg uralkodott. Új-York, Boston

s a többi tengerparti városok kikötői egészen be voltak fagyva. Január 4-kén a jégmezővé vált Potomack folyón (Washington mellett) kocsik közlekedtek, holott ez a vidék egyenlő szélességi fok alatt fekszik Spanyolországgal és Portugállal!

A sarkvidéki tartományokban a hőmérsék nem ritkán oly alacsonyra fokra süllyed alá, hogy a higany (kénéső) kalapálhatóvá fagy. Parry kapitány tudósítása szerint Melville szigetén a higany tizenkét hónap közül ötben tömörre van fagyva. S e roppant hideget az ember mégis baj nélkül tudja kiállani. Parry, Ross és Hayes iratait olvasva, megtudhatjuk, hogy az ember, természetesen mehet bundájú bőrköbe burkolózva, bátran járhat-kelhet e nagy hidegben, vadászhat a jégmezőkön és eszkimó kutyáktól vont szánakon a nélkül, hogy a higany sorsára jutna. A legnagyobb hideg is csak olyankor válik türetetlené, mikor a levegő nyugalmát csipős hideg légáramlatok zavarják meg.

Sámi Lajos.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA

MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

HARMADIK FEJEZET.

A kitérdezés.

Hogy a czár oly hirtelen eltávozott az új palota szalonjából s odahagyta a mulatságot, azért történt, mert az urali határvonal körül valóban nagyjelentőségű s végzetessé válható események készültek. Semmi kétség nem lehetett az iránt, hogy hatalmas betörés fenyegette az orosz birtoklást a szibériai tartományokban.

Az ázsiai Oroszország, vagyis Szibéria, roppant területet, mintegy 560 ezer (francia) négyzet mérföldet foglal el, s ez óriási téren csak két millió lakost számlál. Az Ural hegységeitől a Csendes óceán partjaiig terjed. Délfelől Turkesztán és a kínai birodalom alkotják határait, északon a jeges tenger, a kánai öböltől a Behring-szorosig. Kormányzóságokra, vagy tartományokra van osztva, melyek fő helyei: Tobolszk, Jeniseisk, Irkutsk, Omszk, Jakutsk. Két kerülete van: az okhocsói és kamesatkaei s két ország áll fenhatósága alatt: a kirgizek földje és a tsuetsoké.

Ez óriási területmő puszták, melyek kelet-ről nyugotra több mint száztiz fok szélességben fekszenek, a bünösök deportációjának s a czári ukáz által száműzöttek szomorú lakásának szolgálnak siralomházul.

E tömördek földön két kormányzóság képviseli a czár korlátlan hatalmát: az egyiknek székhelye Irkutsk, nyugoti Szibéria fővárosa; mert Szibériát a Jenisei egy mellékfolyója, a Csuna osztja két részre: a keletre és nyugotra.

E pusztaságot vasut nem szeli még át, bár itt-ott rendkívül termékeny földek és végtelen lapályokon s a föld még sokkal gazdagabb mélyében, mint felszínén, kimeríthetetlen ércbányái által. Csak tarantászkok, vagy taligákön lehet itt utazni, t. i. nyáron át; télen csak szánon. Egyetlen távirati vonal sodronya köti össze a végpontokat; e vonal hossza több mint nyolcz ezer verst, vagy 8,536 kilométer. Az Uralból indul ki s Ekaterinenburg, Kaszimov, Tjumen, Ichim, Omszk, Elamszk, Kolivan, Tomszk, Krasnojarsk, Nijni-Udinszk, Irkutsk, Verke-Neresink, Strelink, Albazine, Blagowestsens, Radde, Orlomszkaja, Alexandrowskoje, Nikola-jevszk az állomás helyei. Irkutskból egy szárnyvonal ágazik ki Kiatkába, a mongol határig, a honnan a sürgönyöket posta szállítja Pekingbe, a kínai birodalom fővárosába, a mire két hét kell.

Ezt a távirda-sodronyt, mely Ekaterinenburgtól Nikolajevszkig fut, vágják el — és pedig

először Tomszk előtt, azután Tomszk és Koliván közt is. E hirre a császár, a mint azt neki Kissoff tábornok meghozta, csak a parancsossal felelt: „Egy futár, rögtön!”

A császár néhány perc óta mozdulatlan állt dolgozó szobájában ablakában, mikor a szolgálattevő testőr ismét rányitotta az ajtót. A rendőrség főnöke jelent meg a küszöbön.

— Lépj be, tábornok! — szólta a császár rövid, parancsoló hangon, — s mond el mind, a mit tudsz Ogareff Ivánról.

— Rendkívül veszelő ember, felség, — felelt a rendőrfőnök.

— Ezredesi rangban volt?

— Ugy van, felség.

— S értelmes tiszt volt-e?

— Nagyon tehetséges, de fékezhetetlen s oly határtalan dicsvágygyal, mely semmitől sem riadt vissza. Csakhamar titkos cselszövényekbe elegedett, s akkor fosztatott meg katonai rangjától ő fensége a nagyherceg által és száműzetett Szibériába.

— Mikor történt ez?

— Két évvel ezelőtt. Hat hónapig tartó száműzetés után megkegyelmeztetvén Felség által, visszatért Oroszországba.

— S azóta nem tért vissza többé Szibériába?

— De igen is, visszatért, Felség; hanem ezuttal saját jószántából, — felelt a rendőrség főnöke, s halk hangon még hozzá tette: Volt idő, felség, midőn a ki egyszer Szibériába ment, többé nem tért onnan vissza.

— A míg én élek — felelt a császár — Szibéria oly ország lesz, a honnan viszsza lehet térni.

A császár e szavakat méltán ejthette valódi büszkeséggel ki, mert kegyessége által gyakran bebizonyította, hogy az orosz igazságszolgáltatás tud kegyelmezni is.

A rendőrfőnök nem felelt, de meglátszott rajta, hogy nem barátja a felfeladatnak. Szerinte a kit egyszer a rendőrség az Uralon át Szibéria határáig kísért, annak többé soha sem volna szabad visszajönni onnan. De hallgatott — s várta, míg a császár újra megszólítja.

Nem is kelle soká várnia.

— És Ogareff Iván, — kérde a császár, — miután a szibériai tartományokba önként ment, nem tért többé vissza ez utazásból, melynek valódi célja ismeretlen!

— De visszatért.

— S visszatérté óta a rendőrség nem kísért-e figyelemmel minden lépését?

— A rendőrség, felség, soha sem vesztette el Ogareff Iván nyomát, mert az elítéltek csak akkor kezdenek veszélyesek lenni, mikor kegyelmet nyertek.

A császár homloka egy percre elsötétült. A rendőrfőnök megrettenhetett, hogy többet talált mondani mint kellett s szabad lett volna; de a császár, megvetve a benső politikája ellen intézett homályos célzást, egyszerűen folytatta kérdésököségeit.

— Legutoljára hol látták Ogareff Ivánt?

— A permi kormányzóságban.

— Melyik városban?

— Magában Permében.

— Mit csinált ott?

— Ugy látszott semmi dolga nem volt ott; s általában magaviselete nem tűnt fel semmily gyanusnak.

— Nem állott rendőri felügyelet alatt?

— Nem, felség.

— Mikor távozott Perméből?

— Márczius tájt.

— Hova ment onnan?

— Nem tudni.

— S azóta nem tudnak róla?

— Semmit.

— En tudok! — viszonzá a császár. — Név-

telen tudósításokból, melyek nem mentek át a rendőrség kezén, értesültem lépéseiről; s most, látva mi történik a határszélen, hiszem, hogy ez értesítések igazak voltak!

— Azt akarja ezzel mondani, felség, — kiálta föl a rendőrfőnök, — hogy Ogareff Ivánnak a keze benne volna a tatár betörésben?

— Ugy van, tábornok; s megmondom neked, a mit te nem tudsz. Ogareff Iván miután eltávozott Perméből, átment az Uralon. Szibériába ment ismét s ott megkísérlette, és nem siker nélkül, fellázítani a romai törzseket. Azután délre ment, egész Turkesztánig. Ott a bokkharai, kokhandi és kundiszi kánásokban főnökökre

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

A rendőrfőnök a császár előtt.

talált, kik hajlandók voltak tatár csordáikkal betörni Szibériába s az egész vonalon általános betörést szervezni. A mozgalmak titokban készültek, de egyszerre mint villám-csattanás tör ki — s ime, ma már nyugoti és keleti Szibéria közt el van metszve minden összeköttetés. Többet mondok. Ogareff Iván, bosszulángtól őrve, testvér-öcsém — a nagyherceg életére tör.

A császár egészben tűzbe jött ez elbeszélés alatt, gyors léptekkel járt fel s alá, meg-megállva a meglepett rendőrfőnök előtt, ki — kalapjával kezében, meghajolva állt. Mikor a császár elvégezte, néhány percet várt, míg kifújja magát — akkor urához közelítve, szólott:

— Felségét kétségkívül kiadta a szükséges parancsokat a betörés visszaverésére.

— Ki, felelé a császár. Utolsó sürgönyömmel, mely még elmelehetett, összevonatni rendeltet a csapatokat a birodalom legtavolabbi részeiből. De fájdalom, hetek telnek bele, míg e parancs, a nagy távolságok miatt teljesítve lehet.

De ennél nagyobb aggodalom is bántotta a császárt. S ez örvesséne, a nagyhercegnek sorsa

volt, a ki nem tudta, hogy Ogareff Mihály, személyes boszútól vezetve ellene, a ki őt először ítélte el, egyenesen arra tör, hogy a nagyherceget hatalmába ejthesse. E végből Irkutskba szándékszik, ott álnév alatt szolgálatát ajánlani a nagyhercegnek, s mikor annak bizalmát megnyerte, a tatároknak feladni a várost és foglyul ejteni a nagyherceget.

A császár mindezt a titkos feladatokból tudta, melyeket említett s most erről kelle öcsését értesítenie. Ezért rendelt futárt s e perczben már annak érkeztere várt.

(Folyt. követh.)

Egyveleg.

— **Iskolakedvelők.** A Journal de Genève-nek írják Madridból: „Alguori város gyermekeinek érdekében kétségkívül azon nagyhirű lovagok vére foly, a kik nemességük érzetében annyira szerettek dicsekedni, hogy sem írni, sem olvasni nem tudnak. Legközelebb középiskolát fogadták a közből érkezett új tanítót,

szerencsésen meg is szalasztották, folyvást kiabálván: „Mori le mestre, no volem pas estudi!” („Halál a mestere, mi nem tanulunk!”) A szép reményű derék szülői a büszke elégtételt mosolyával kísérték a sikerült fegyvertényt. Hiába a vér nem válik vízzé. Alicante lakosai is valószínűleg közel rokonságban állanak Alguori fiatal polgáraival. Itt 1871 óta egy fillér fizetést sem kaptak a tanítók. Alicanteban ez idő szerint minden iskola zárva van.

— **Sport és mise.** Franciaországban hajdan szokásban volt a vadászati évszakot ünnepélyes misével kezdeni meg. Ilyen alkalommal Chantillyben a kápolna fel volt ékesítve mint nagy ünnepnek. A legvénebb nemes, a legvénebb lovon ülve s a legvénebb kopót vezetve nyitotta meg a menetet, utána rengeteg kopófalca, a legszébb rendben. Bevezetve a kápolnába, szent Hubert képe előtt megállapodtak, és a mise elkezdődött. A liturgiában könyörgés emelkedett az égre, hogy tartsa meg az ebeket, őrizze meg betegségeitől, sebekétől, főként a megdühödéstől. Így beszélt ezt a „Temps.”

— **Drága divat.** Párisban az arisztokrácia és az előkelő világ újból a hermelinprémeket kapta fel. De igen nehéz valódit kapni. Már a múlt században panaszkodtak ritkasága miatt és rendkívül nagy áron árulták. Egy hercegi kopönyhez szükséges hermelin prém ára 5–600 Lajos-arany volt; ma pedig legalább is háromszor annyi. A múlt században a királyok koronázásakor a konstantinápolyi követnek kellett a hermelinnek Örményországból nagy összegek árán megszerezni. — XV. Lajos megkoronázását 18 hónappal kellett elhalasztani, minthogy idejekorán elmulasztották a hermelin megrendelését. — XVI. Lajos koronázásakor pedig macskabőrökkel kellett a hermelin hiányon segíteni. A hermelin jelenleg a gyémántnál is kedveltebb a nőknek.

— **A phylloxera télen.** A Journal des Debates tudományos heti szemléjében írja: Rohart, a szőlőféreg buzgó üldözője, az uralkodó hideget arra használta fel, hogy kifürkészsze, mily befolyással van a hős és jég erre a szőlőket irtó ellenségre. A szőlőféreg által ellepett szőlő-gyökeret 3–5 centiméter magas földréteggel fedték be s kitették a szabadban a hideg hatásának. A két napra rá eszközölt göcsövi vizsgálat azt mutatta ki, hogy a 9 foknyi hideggyökér alján fészkelő rovaroknak semmi ártalmára nem volt, csak azok, melyek a külső hámra voltak, fagytak meg. Ebből következik az, hogy a tél legszigorubb hidege, minthogy a hőmérsék a föld alatt sohasem száll alá 9 fokra, a legkevésbé sem hat rombolólag a phylloxerára.

Hirlapolvasók.

Fővárosi tárcza.

Sokszor el-elgondolkoztam már a fölött, hogy a közép- s az ó-kori legragyogóbb elméji férfiai s maig tisztelt mély gondolkodói is nem tudnának hova lenni a naiv bámulattól és álmélkodástól, ha a kegyes teremő most új életre támasztaná őket.

Plato, Sokrates, Aristoteles, vagy Cicero, Tacitus és Seneca, rég letűnt időknek e nagy szellemei, ma körülbelül úgy éreznék magukat közöttünk, mint egy sioux-indián vagy hottenot, kit vadonából egyenesen London vagy Páris közepére állítanak. Azaz, hogy még sem úgy. Bámulatuk határtalanul nagyobb lenne, mint az egykor vadaké, ép azért, mivel mélyen gondolkodó elméjük egész nagyságában látná maga előtt a világ óriási haladását. Egy indiánnak vagy hottenotnak csak a szemei kaprázának a polgárosodás nagyszerű alkotásainak láttára, a nélkül, hogy föl tudná fogni azok jelentőségét és horderejét. Ellenben az életre támasztott ó-kori filosofusok elméje csakhamar tisztába jönne e jelentőség iránt, s e fölismerés fokozná csak igazán álmélkodásukat.

Nem tudok képzelné nagyobb lelki gyönyört, mint a minőt az nyujtana, ha magad köré gyűjtvé a régi világ föltámasztott nagy embereit, utra indulnál velük Európa műveltségének s polgárosodásának székvárosiba. Platót mindekelőtt elvinnéd magaddal Angliába, hogy megismeressed az alkotmányosság mintáit, a modern államélet szervezetével, a népképesleti rendszer fejlettségével s azon sokoldalú és mélyreható vívmányokkal, melyeket a polgári szabadság hozott létre a közélet minden terén. A kitűnő írókat és tudósokat először is bevezetnéd a nyomdába, a muzeumokba, könyvtárakba, az egyetemek tantermeibe, a csillagászok észlelőibe s tudományos intézetek palotáiba. A föltalálókat sietnéd megismertetni a gőz s a villanyosság korszakot alkotó alkalmazásával a gépek, vasutak, gőzhajók, a távírda stb. körül. Sietnéd velük Manchesterbe és Birmingham-be, Sheffieldbe és Creuzotba, Párisba és Lyonba, a hol az ezermű gépirások a legesdálatosabb munkákat végzik. Elmennél velük egyik nagy ipartelepbe, a másikba. Jó Archimedes, csigarendszer föltalálóját, be sok nézni való akadna! A híres hadvezéreket: Xenophont, Nagy Sándort, Hannibalt, Caesart legelőbb is Schwarez Bertold találmányával ismertetnéd meg, azzal az ördögös porral, mely által titánokká lettek a föld pygmaeusai. Azok a mythosok szerint hegyeket dobáltak a földre, ezek — a minéhez — a löpor segélyével hegyeket dobhat a légből. S aztán sorra járnád az ó-kori nagy stratégákkal a fegyvergyárakat és ágyúöntőket, a várakat és hadi kikötőket, a hadgyakorló helyeket és löterekeket. Elrándulnál velük a bécsi arzenálba, a hol Uchatus tábornok tartana nekik értekezést a tüzetudomány köréből, s elmennél Essenbe, a hol Krupp, az „ágyúkirály,” kovácsolt szörnyű ágyukat. Tiszteletükre bizonyára minden hatalmas fejedelem bemutatná hadereje egy részét a gyakorló téren, s Molke nem tudna hova lenni örömeiben, hogy a régi stratégia nagymestereinek a modern stratégiát magyarázhatná. Azonban lehetne a régi hadvezérektől is tanulni valamit. Nevezetesen Xenophon görög tábornagy ur igen tanulságos fölolvastat tarthatna bizonyos osztrák tábornokoknak, kik 1866-ban még csak visszazománi sem bírtak becsülettel.

Ha ekként a föltámasztott közül kiki mindekelőtt a saját szakmájában vágó találmányok és vívmányok által lenne is érdekelve: valamennyien aligha nem a nyomdaipart s az ez által teremtetett sajtót tartanák a korszerű polgárosodás legnagyobb vívmányának. S méltán; mert a művelődés általánosodását csak a nyomdaipar tette lehetővé. Ennek legelterjedtebb és legbefolyásosabb terméke pedig a hirlap.

Szakás bizonyos részről kicsinylőleg szólni a sajtóról. A könyvtárak vasos, szű- és molyragta fölőnsái közé temetkező tudós fölőletesnek, a theoriák vesszőparipáján lovagló államférfiú eszécsapnak, s a sötétségtől való vallási orthodox egyenesen istentelnek nevezni. Am ha minde vadakat közpénz gyanánt fogadhatnók is el: kérdés, ki tett többet az általános ismeretek s a közművelődés terjesztésére: ama zsörtölődő tudós a sajtóról. A könyvtárak vasos, szű- és molyragta fölőnsái közé temetkező tudós fölőletesnek, a theoriák vesszőparipáján lovagló államférfiú eszécsapnak, s a sötétségtől való vallási orthodox egyenesen istentelnek nevezni. Am ha minde vadakat közpénz gyanánt fogadhatnók is el: kérdés, ki tett többet az általános ismeretek s a közművelődés terjesztésére: ama zsörtölődő tudós a sajtóról.

Ha ekként a föltámasztott közül kiki mindekelőtt a saját szakmájában vágó találmányok és vívmányok által lenne is érdekelve: valamennyien aligha nem a nyomdaipart s az ez által teremtetett sajtót tartanák a korszerű polgárosodás legnagyobb vívmányának. S méltán; mert a művelődés általánosodását csak a nyomdaipar tette lehetővé. Ennek legelterjedtebb és legbefolyásosabb terméke pedig a hirlap.

Szakás bizonyos részről kicsinylőleg szólni a sajtóról. A könyvtárak vasos, szű- és molyragta fölőnsái közé temetkező tudós fölőletesnek, a theoriák vesszőparipáján lovagló államférfiú eszécsapnak, s a sötétségtől való vallási orthodox egyenesen istentelnek nevezni. Am ha minde vadakat közpénz gyanánt fogadhatnók is el: kérdés, ki tett többet az általános ismeretek s a közművelődés terjesztésére: ama zsörtölődő tudós a sajtóról.

sok-e avagy a sajtó? Nem elég aranyrudakba olvasztani a tudományt. Hasznossá és közkincsévé az csak úgy válik, ha azt apró pénzzé kovacsoljuk s forgalomba hozzuk a nemzet minden rétegében. Már pedig az ismeretterjesztő sajtó ilyen áldásos pénzverde. Mások termelik az ismeretek s a tudományos haladás aranyát, de azt pénzzé verve a hirlapok hozzák forgalomba. Az nem változtat a dolgon, hogy akadnak hamis pénzverők e téren is.

Ha valamely természetfölötti hatalom el-tűntethetné a sajtót, úgyhogy magja se maradjon, az emberi haladás szekerének három kereke csakhamar nem forogna többé. Képzeliük csak mind ama millió és millió embert, kik most reggelentől türelmetlenül várják lapjaik megérkezését, egyszerre megfosztva a kedvencz, szinte szívükhöz tapadt olvasmánytól, nem egy hétre vagy egy hónapra, hanem egész életükre.

Hah! milyen elrontott napod van neked a vidéken, ha lapod várt száma akár a kiadóhivatal tévedése, akár a postahivatal pontatlansága vagy az időjárás utrontó szeszélyei miatt elmarad. Megszoktad olvasását, mint az ebédutáni dohányszást, gyermeked sirását, feleséged csókját, vagy az — adóügyreható látogatását. Megszereztetted, mint a hirlapiró a polemáit, a színész a tapsot... Szidod a postahivatalt, a hófúvatókat, a kiadóhivatalt, zsörtölődöl a cseléddel, elszórtatod találd a levelet, s a mi fő: nem tudsz mihez kezdeni az ebédutáni „komóció” ideje alatt, mikor kedvencz lapodat szoktad olvasgatni pipaszó mellett.

Valóban, a polgársult államokban a sajtó oly elsőrendű szellemi szükségletté lön, minő az anyagi táplálkozás számára a kenyér. A ki tudja, mennyi hirlapot fogyaszt el Anglia vagy Észak-Amerika lakossága; mily tömegek kelnek el London utcáin a penny-lapok példányáiból: hogyan törli-marja magát a párisi boulevardok hirlapbódéi előtt az esti lapok megjelenését türelmetlenül váró közönség, melynek soraiban a legitimista marquistól kezdve a belleville-i „communard”-ig képviselve van minden társadalmi elem: az sehoggy sem képzeltet magának polgárosodást sajtó nélkül.

A hirlapolvasók tipikus faja, mely most oly eredeti példányokkal népesíti meg a kávéházakat, a kaszinókat, körök és klubok olvasó-szobáit, nyomban kiveszne a hirlapok eltűnésével, valahogyan a föld átalakulásának egyik újabb korszaka véget vetett a régibb aera hatalmas állatvilágának: a mammothok, az ichtyosaurusok, plesyosaurusok fájának...

Valamelyik látogatott kávéházunkban, hol a „par excellence” hirlapolvasó faj a legkülönbözőbb példányokban van képviselve, könnyű lesz észrevenned, hogy maga az általános faj ismét sokféle válfajra oszlik.

Említsük első helyen a *korán kelő hirlapolvasót*. Az inyenéz nem szemléltethető nagyobb gyönyörrel kora tavaszkor a melegágyban természetű földi eprét, czukorborsót és spárgát, mint a minő kéjjel legelteti szemét ezen hirlapolvasó a szűz újságokon, melyek még nedvesen fekszenek előtte a leterített biliárdon. Mert ő a kávéház legelső vendége. Egoismusa nem tűrné, hogy valaki előbb olvassa kedvencz lapját nála. Telen-nyáron szürkületkor kel, s nem ritkán a Dunaparton szürkületkor várja izgatottan a kávéház kinyitását. Ott még az ösvilágihoz hasonló chaos uralkodik. Szellőztetnek, sópörnek, porolnak, törölgetnek, székeket rakosgatnak. Le-leragadó szemekkel pislog a zöld kőtenyű „Feuerpurs”. Nagyokat ásítozva állít be a fizető marquer. Bozontos hajú pékinsa hozza papucsosozgva a még meleg süteményt, mely oly apró, mintha patikárius mérte volna ki hozzá a lisztet. Újsághordók adják egymás kezébe az ajtókilincset... De mindezt föl sem veszi a korán kelő hirlapolvasó. Mohón ragadja ki a kihordó kezéből a lapot, melybe nem tekintett még profán szem. Eléri ezéjját: egy teljes órával előbb tud minden újdonságot a többi olvasónál.

Jóval később a *reményteljes hirlapolvasó* állít be. Jobbadára hivatalnok, vagy olyan emberfia, a ki azzá akar lenni. Csak a „Budapesti Közlöny” hivatalos részét olvassa; abban is csak a kinevezések, előléptetések és áthelyezések rovatát. A hirdetések közül csak a pályázatra vonatkozókat érdeklik. Hamar ráismerhetni, mert szinte hajtóvadászatot rendez a hivatalos lapra.

Rendszerint jóval hosszabb orral távozik, mint a minővel érkezik.

Vele egyidejűleg az *üzér hirlapolvasó* ront be, a ki csak a tözsdetáviratok, a közgazdasági rovat, ezüst- és aranyagio, a börzsepapírok árfolyama s az árjeltesek érdekelnék. A hivatalos lap hirdetési rovatán s a „P. Lloyd”-on kívül nem olvas más lapot. Az „üzlet” csakhamar elszólija a kávéházból, melynek csak ebédutáni szentelhet hosszabb időt. Egyébiránt igen otthonosan érzi magát a kávéházban, hol táviratokat fogalmaz, váltókat tölt ki és sürgős leveleket ír.

Még később a *politikus hirlapolvasó* köszönt be. Jobbadára képviselő, városi notabilitás, szenvedélyes pártférfiú, titkos publicista s nem ritkán oly államférfiú lángelme, — legalább ő erősen hiszi — a ki többet tud az egész parlamentnél. Csak a vezércikk, az országgyűlési tudósítás, s a bel- és külpolitikai rovat érdeklik. Sorra szokta olvasni valamennyi lap vezércikkét, s a marquerur nem győzi neki hordani az újságot. Rendszerint nagyon kellemetlen asztaltárs. Megjegyzéseket tesz minden cikkre, kész megismertetni boldog-boldogtalant az ő politikai elveivel és programjával, egész speech-et tart egyik vagy másik szönyegen forgó kérdésről, s olvasás közben minduntalan fölmondja „Ohó”, „ezt már én rég megjövendöltem”, „ostobaság”, „haszontalan beszéd”, s így tovább.

Kilencz-tíz óra felé a *telhetetlen hirlapolvasó* szokott beállítani. Majdnem kivétel nélkül agglégény, nyugalmazott hivatalnok, közséngyűjtőháziúr, szóval olyan ember, kinek unalmas életébe egyedül a hirlapolvasás hoz némi szórakozást. Réme a többi olvasónak, kik elől elhajhászva a lapokat, melyeket a legteljesebben iparkodik megőrizni. Kettőre ráül, hármát a térdje közé vesz, négyet kezében tart, sőt a karszéket támlája s a saját háta közé is csusztat nehányat. Falánk czápája a kávéháznak. Elolvas minden lapot elejétől végig, s helyéről nem mozdul, míg csak delet nem kondítanak. A folytatást délutánra hagyja.

A késő délelőtti órákban vagy ebéd után a *blazírhirlapolvasó* szokott betekinteni. Jobbadára váci-utezai dandy, színházak és báltermek látogatója, vagy rendíthetetlen mulató ezimora, a kinek délfele van reggel. Nem olvassa voltaképe a lapokat, hanem csak bele-belepillant egyikbe vagy másikba, álmos szemekkel, s több negyelyzett, mint valódi untatószaggal. Legfőkébb az érdekli, hogyan írnak a színbírálok egyik-másik énekesnőről, mi a nemzeti színház jövő heti műsora, mikép emlékezik meg báltudósító erről vagy amarról a hölgyekről stb. Olykor átböngésszi az „idegenek névsorát” is. Talán akad egy-egy vidékről följött nagybátya, sógor, vagy jó ismerős, a kit még lehetne huzni egy csomó „főres” erejéig...

Van még ezenkívül több hirlapolvasó-typus is, de hát ki győzné valamennyit elősorolni? Természetrajzot kellene akkor írunk, s nem tárczát.

Borostyáni Nándor.

Deák Ferencz életéből.

Mikor Deák az 1840-iki országgyűlésről haza ment s számadó beszédének, vagyis mint akkor nevezték, követjelentésének előadása végett Zala-Egerszegre rándult, a város lakossága s a megyei rendek nagy fátylász zenét óhajtottak tiszteletére rendezni s e célból maguk között három ezer forintot már összegyűjtöttek.

Deák állhatatosan ellenzé a megtiszteltetésnek ezen zajos módját. „Ugyan — mondá — hogy tudnátok annyi pénzt hiába elégetni?”

Tiszteelői nem engedtek.

Végre Deák ekként szólott: „Tudjátok mit, van már együtt háromezer forint, én teszek hozzá még ezeret s aztán ennek kamatjaiból két szegény sorsú, jó tanuló ifjút becsületes ösztöndíjjal elláthatunk. Így legalább nem vesz kárba a drága pénz.”

Igy lett. Az alapítvány ma is fennáll még s kamataiból egy román katolikus és egy protestáns tanuló ifjú segélyeztetik évenként. Az alapítványt a vármegye kezeli. A legelső református ifjú — mint nekünk Cserna István ref. lelkész

ur írja — ki ez alapítványból a pápai főiskolában tanult, köveskálai születésű Göde Gábor volt.

Az 1845-ik évben egy palatinale judicium működött Balaton-Füreden bizonyos vitás kérdések kiegyenlítésére, melyek Zala és Veszprém vármegyék közt fennforogtak. A küldöttségnek tagja volt Deák Ferenc is, mint Zalavármegyeinek táblabírája. Tagjai voltak még Barcza Sándor — ha jól emlékezünk — akkor zalamegyei főügyész s mint ennek patvaristája: Kerkapoly Károly volt miniszter és többen.

E küldöttség előtt monda magántársalgás közben Deák a következő emlékeztető szavakat, melyek oly fényes világot derítenek államférfiúi gondolkodására:

„Minden mivel nemzetnek van egy uralgó eszméje, mely őt vezérli. A francziáé: a diésőség, melyről ha le kellene mondanía, valószínűleg egész gondolkozásmódja változást szenvedne. Az angolé: a világkereskedés birtoklása, melytől ha el kellene esnie, valószínűleg más irányt venne társadalmának fejlődése. Az oroszé az a hit, hogy ő a lehatalmasabb s egykor a világ ura leend. Ha nagy szerencsétlenségek szakadatlan sora alatt e hitéről le kellene mondanía: az a nagy birodalom valószínűleg darabokra töredeznék szélvel. Nekünk magyaroknak — folytatá komolyan — ily vezéreszménk nincs. Mi csak úgy állhatunk meg, ha az emberiség nagy igazságaiért tudunk lelkesülni. Alkotmányosság, népmívelődés, politikai szabadság: ezek és ilyenek azon eszmék, melyek minket fenntarthatnak.“

Ime egyik legbensőbb indok, mely Deákot és politikai működését vezeté.

Magántársalgás közben, habár a legkomolyabb volt is az, sohasem feledkezett meg a kedélyes humor és szelíd tréfa gyakorlásáról.

A most említett küldöttségnek egyik tagja volt Veszprémvármegye részéről Balassa Mihály, akkori szolgabíró, ki egykor tanulttársra volt Deák Ferencnek. Megjegyzendő, hogy nagyon egyszerű gondolkozású és kálmista ember volt. Deák szeretett vele kötekedni.

„Ugyan Miska — fordult hozzá, midőn ez nagy komolysággal hallgatá az ő előadását — mondd meg nekem: hogy hívták a kálmista varjút, mikor még kálmista nem volt a világon?“

Nagy fejtörést okozott a kérdés szegény Miskának, de a társaság többi tagjának is. Végre mikor már sehogy se tudtak rá megfelelni, az öreg urat rohanták meg: „mondja meg hát, hogy hívták?“

„Voltaképen bizony azt én sem tudom megmondani,“ — hangzott az „öreg ur“ komoly felelete.

Gróf Széchenyi István a negyvenes években egykor komolyan gondolkodott a fölött, miként lehetne a bécsi kormányt helyéből kimozdítani s Ferdinándot Magyarország iránt elfogulatlan kormányfőrákkal körülvenni. Egy alkalommal még azt sem tartá lehetetlennek, hogy ő maga is tárczát vállaljon.

Ez időben egy este sétára hívja Deák Ferencet a Duna partjára s a többi közt elként szól hozzá:

„Ferdinánd semmi, neki se nézete, se akarat, oly politikát üz, a milyent tanácsadói akarnak. Most buták és gazok környékezik, ha ezek helyett okos és becsületes emberek állának mögötte: nagygyá lehetne tenni Ausztriát és boldoggá Magyarországot. Olyan intelligentia és olyan hazaszeret, mint a tiéd és az enyém, csodákat mivelhetne. Jöjj velem, kísértünk meg

Metternichet kimozdítani, vállalkozunk helyüket betölteni, én megyek elől, jöjj utánam.“

E szavakra Deák ellenmondó mozdulatot tett, mire Széchenyi hevesen felé fordulva, így folytatta:

„Emlékezel Szigetvár estére? Szulejmán már meghalt, de fővezére Szokoli Mohamed nem adá a halált tudtára a seregnek, hanem a hullát trónra ülteté és a sereg az élőknek vélt hulla látára bevette a várat. Ferdinánd ily hulla, miért nem akarsz te mögötte lenni Szokoli Mohamed?“

„Azért“ — felelt Deák nyugodtan — mert nem lehetek.“

„Miért?“ — kérde hevesen Széchenyi.

„Mért Szokoli Mohamed renegát volt, én pedig renegát nem leszek.“

Többé nem beszéltek a dologról.

Mikor az országos számvevőszék elnöki állomása betöltetett s Deákot (ki Weningerre adta szavazatát) pártjának egy része és a kormány, csekély többséggel ugyan, de mégis leszavazta: akkor-táján a Deák-párt tagjai nagyon sokféle oszlottak véleményeikkel. Deák egy alkalommal, mikor a kormány és a pártbeli árnyalatok összefogva valami kérdésben többséget alkottak ellene, oda hagyta a kör helyiségeit s mikor vele pártjáról, a Deákpártól beszéltek, ingerülten mondá: „Az ördögnek pártja, nekem nem pártom!“ Ugyanekkor táján mindenik töredék igyekezett a maga nézetét egyik vagy másik lap által képviseltetni, s a mint valaki a Deákpárti lapokat emlegette előtte, így szólott: „Deákpárti lapok? Hát vannak Deákpárti lapok? Én nem ismerem egyet sem!“ — s felbe szakította a társalgást.

A hatvanas évek alatt mindig küldözték hozzá a bécsi kormányfőrák a közvetítő politikusokat. Egy ilyen jeles „doktor“ alaposan magyarázgatta neki, amikor királyi szállításán, hogy mily anyagi hasznok, nemzetgazdasági előnyök származnak abból Magyarországra, ha bemegy a Reichsrathba. Csudálja, hogy Magyarország ezt a boldogságot eltaszítja magától. „Római katolikus ön?“ — kérde Deák közbevetve. „Azt kérdem — szólott ismét Deák az álmélkodó némethez — igaz keresztényen katolikus ön?“ „Az vagyok!“ — felelt a „doktor.“ — „Tehát e szerint hiszi ön az örök üdvösséget a más világon?“ — kérde ismét Deák. „Hiszem, igenis!“ — szólott a német. — „Hát miért nem lövi ön agyon magát?“ — kérde Deák zárókérdéssel a bécsi bölcstől, ki azonnal odább állott.

A „Vasárnapi Ujság“ f. évi február 6-kán megjelent (6-ik) számában, „Deák Ferenc mint tanuló“ című czikkben csak annyi van említve Deák F. kanizsai tanulásáról, hogy az 1813/4. tanévtől az 1817/8. tanéig Nagy-Kanizsán tanult. Ennek kiegészítésül átvesszük azokat az adatokat, melyeket Farkas László, nagykanizsai főgymnáziumi tanár a „Kelet Népe“ben tett közzé, az ottani kegyesrendiek társházának és gymnáziumának évkönyveiből.

„Deák Ferenc — írja — 4 évig tanult a nagykanizsai kegyesrendi gymnáziumban; itt végezte t. i. a grammatika 3. 4. és a humaniorák mindkét osztályát 1814. tanévtől 1817-ig. Minden osztályban első emiensus volt; az első évben 36, a másodikban 32, a harmadikban 24, a negyedikben 25 tanuló között. Születéshelyül mindenütt Kehida van bejegyezve. Tanári voltak osztályonként: Lepátsek Mátyás, Zsigmond Bertalan, Schmitt Antal és Kosztka Lukács. A három utolsó évben a kegyesrendiek konviktusában lakott; valószínűleg az első évben is, de ezt határozottan nem állíthatom; mert ezen évről a szerzőhöz évkönyveiben, hol a konviktus nevei is mindig elsoroltattak csak annyi van följegyezve, hogy „semmi nevezetes nem történt“; hihetőleg csak azért, mivel az illető historiographus

a történetírásnak ezt a módját találta legkényelmesebbnek. Deák hajdani szobájában jelenleg is konviktus lakik. Nevezetesebb konviktus-társai voltak: Inkey Gáspár, Inkey Edmárd, Barcza Antal és Barcza László, mindnyájan zalamegyeiek. Egyik volt tanárának állítása szerint, miről hiteles forrásból értesültem, a studiumokat, melyeket a tanulók abban az időben diktálás után írtak vaskos füzetekbe, Deák csak apró ringy-rongy papíradabokra szokta volt leírkanizni; de azért a leckéit mindig kitűnően tudta. Ismerék a rendben egy nyugalmazott tanárt, ki Deákkal egy időben járt a nagykanizsai gymnáziumba, ambar két osztállyal hátrább. Ez az öreg sokszor emlegeti az ő „Ferkó barátját“ s jóízűen tudja elmondani, mint dobta sokszor hátba a labdával azt a komoly, csöndes természetű gyereket, ki sohasem elegyedett közéjük a játékokban, hanem félrevonulva nézte őket. Azt is ettől az öregtől tudom, hogy „Ferkó“ nem sokat adott az öltözetre s egyáltalában külsejére.

Végül ide igtatjuk a következő adatát, melyet egy szorgalmas buvárunk kutatott föl:

A „Hazai s Külföldi Tudósítások“ 1833. I. félév 35. számában ez áll: Tek. Zala vármegye Deák Antal ur helyett, ki gyengélkedett egészsége miatt az országgyűlést elhagyja, április 15-kén Deák Ferenc 2-ik alispán urat választá országgyűlési követül; s helyette alispánnak Farkas János táblabíró urat.

A Deák-család.

Mult számunkban közöltük a Deák-család tagjainak összeállítását, melynek részben pótlásául, részben helyreigazításául szolgál az itt következő családfa s az utána következő pár adat, melyeket több oldalról nyilvánított ohajtásra közlünk:

Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Antal + a kehidai arhalban fekszik.
				Deák József + Nemeskürti Kiss József- né.
				Deák Klára + Tardnyi (Osterhuber) Józsefné.
				Deák Ferenc + meghalt Budapesten, 1876. január 28.
Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák György + (fekszik a tárnoki tem- plomban öccsével egy helyen.)
				Deák József + neje Fekete Sarolta.
				Deák Katalin + Dezse Károlyné.
				Deák Teréz + Gáspár Józsefné.
Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Mihály + alezredes, (fekszik a badeni sírkertben).
				Deák Gábor + (meghalt 1848. Nova- rában, cs. k. szászados).
				Deák Károly + tárnoki földbirtokos.
				Deák Lajos és neje Farkas Judit, tárnoki közbirtokosok.
Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Péter + neje Zoltán Zoltán + tak Zala-Tárnokban, itt fe- kiesnek az általuk épített tem- plomban.)	Deák Szidónia néje Kozáry László, tárnoki földbirtokosok.

A zala-tárnoki ág tagjai ma is legnagyobb részt tárnoki birtokosok s igen virágzó család, mert a kilencz testvér közül (mult számunkban hibásan említettünk tíz testvért,) a két katona kivételével, mindeniknek maradtak utódai. A Deák-név csak Deák Ferenc nagybátyjának Józsefnékné utódaiban maradt fenn. Azelőttben levők közül legidősebb, ki a család viszonyait leginkább ismeri, s úgy látszik, okiratai is vannak, Deák Lajos, kitől ez itt közlött adatokon kívül vettünk egy örökösödési osztályjegységet is, 1810-ből, melyből kiderül, hogy Deák Ferencnek és testvéreinek akkor Hertelendy György volt a gyámjok. Ez a Deák Lajos és a szintén életben levő Deák Szidónia első unoka-testvérei Deák Ferencnek. A teljes pontosság végett, hogy a rokonságból senkit ki ne hagyjunk, megemlítjük, hogy Deák Ferenc nagyanyja Hertelendy Anna nem egyetlen leánya volt Hertelendy Gáspárnak, hanem volt még két testvére, Hertelendy Borbála és Mária, kiknek szintén maradtak utódai.

A hétről.

○ Az a hó, az a hó! De mennyi bajt csinál! Napoleont is azzal fenyegette a muszka ezár annak idejében, mikor az már egész Moszkvaig nyomult, hogy hátra van még neki három generális, a ki meg fogja venni, mert mind a három kemény ember: November, december, no a harmadik olyan kemény, hogy már nem is ember: Január. Tudjuk, hogy ezek ki is tettek magokért. Azóta a diplomáciában s a világ sorsának intézésében a hó nagy szerepet játszik. Andrásy is azzal fenyegette meg a török szultánt, hogy baj lehet, ha majd a hó olvadni kezd, a mi utóvégre is csak a külügyi ressortba tartozik.

De most e héten a hó bele játszott ügyeinkbe is. Annyi alkudozni valónk van az osztrákokkal, hogy minisztereinknek minduntalan be kell kukkanni Bécsbe. A mult hét végén is megeselekedtek ezt, de azzal a szilárd elhatározással, hogy harmadnapra visszatérnek. Országgyűlést is hirdettek akkorra mind a két házban, a képviselőknél az adókezelési, a főrendeknél a közigazgatási javaslat levén napirendre tűzve. Össze is gyűlt mind a két ház, de a képviselőház hiába kereste Szélt, a főrendi hiába Tisztát, nem voltak találhatók sehol. Nélkülük pedig nem tárgyalhattak javaslatukat. Kénytelen volt mind a két gyűlés feloszlani.

Már szinte aggodni kezdtünk minisztereink sorsa felől, mikor másnap megérkeztek s magok beszélték el elkésésük okát. Mi volt az oka? Hát a hó.

Megindultak ők, hogy haza jönnék. El is mentek az indóházig, unatkoztak is néhány órahosszat, — de a vonat csak nem indult. Végre jelentik a vasutasok, hogy „befutta az utat a hó“, nem közeledhetik a gőzkoesi a hótorlatok miatt. A Duna jobboldalán sem jár a vasut, vissza kellett térniük szégyenszemre, míg aztán másnap tekervényes kerülőn, Győr-Fehérvár felé, 14 órai vasuton-ülés után beérkezettek Budapestre.

Lám még az égi hatalmak is minisztereink ellen esküdtek. Nem elég, hogy az osztrák testvérekkel annyi bajuk van az osztály felett, még az a hó se tudta elebb kezdeni az olvadást, mikor hasznát vehették volna ebbeli szíveségének, hanem most tessék, mikor már csak boszant a locspocsával. A háztetők roskadoznak az olvadó hó sulya alatt, az utcáik mocskos habarcsban, sűrű hóleben usznak. Örül az ember, ha csak bokáig kell benne gázolnia.

S csodálatos, hogy e gyors olvadás nem növeszti a Dunát. Sőt apad szembevető módon. A dinamit robbantásokkal nem sikerült célt érni, egy újabb távirat szerint azonban Kalo-esánál mégis törtek vele csatornát, száz ölnél nagyobb szélességben, hol most a víznek szabad lefolyása van. A főváros talán ez idén is elkerüli az árvízveszélyt, s a hó egy kis lábúvzen kívül talán nem okoz egyéb kellemetlenséget, sőt jól megáztatván a földet, talán jó aratást hoz reánk s ezzel megjavítván ugy az egyekes, mint az állam bevételi budgetét, újabb bizonyíték lesz, hogy milyen jó státuszgazda és pénzügyi politikus nálunk — a hó.

Irodalom és művészet.

— A magyar tudom. akadémia könyvkiadó vállalatát ismét öt kötetnyi kitűnő olvasmányt bocsátott a magyar olvasó közönség kezére a külföld legkiválóbb művei közül, a franczia, angol és német irodalomból. Az első (történelmi) sorozatból megjelent: Carlyle Tamástól „A franczia forradalom története“nek első kötete; fordította Baráth Ferenc. E

nagyszerű műből a mult évben mutatványt is közölt lapunk; szerzője élet- és jellemrajzát pedig a jelen évben közöltük. — A görögöktörténete, írta Curtius Ernő, fordította Fröhlich Róbert I. kötet.

A második (irodalmi) sorozatból megjelent: „Tanulmányok a renaissance és a reformáció korából“ írta Nisard Dezső, fordította Fajda János. E tanulmányok a felvett korszak három jellemző fő alakjáról szólnak: Erasmusról, ki a tudományos keresztény bölcsészet, Morus Tamásról, ki a katolikus tudományt és Melancthonról, ki a protestantizmus mivelődési irányzatát képviseli. Oly szépen irt ezikk ezek, hogy minden történetkedvelő kiváló élvezettel olvashatja.

A harmadik (jog- és államtudományi) sorozatból megjelent: „A jog őskora, összeköttetése a társadalom alakulásának történetével és viszonya az ujkori eszmékhez.“ Írta Sir Maine Sumner Henrik; fordította, bevezette és jegyzetekkel kísérte Pulszky Ágost. E nevezetes mű, mint a fordító megjegyzi, 14 évvel ezelőtt jelent meg Angolországban és olyan befolyást gyakorolt az angol jogirodalomra, mint pl. Savigny első nagy tanulmánya a németre. E mű német nyelven eddig még nem jelent meg. — Továbbá „A jogi állam“ írta Gneist Rudolf, fordította dr. Takács Lajos, mely szintén egyike az alapvezető tudományos munkáknak.

A most megjelent öt kötettel be is van fejezve a könyvkiadó vállalat 1875-ik évfolyama. A pártoló tagok az első évi illetményül 12 frtnyi rendkívül olcsó áron 8 fuom angol viszonykötésű, összesen mintegy 235 ívet tartalmazó, angol modoru pompás kötetet kaptak. Nevezetesen:

Az I. sorozatból: Macaulay: „Anglia története.“ I. kötet (42 iv.) Carlyle: „A franczia forradalom.“ I. kötet (29 iv.) Curtius: „A görögök története.“ I. kötet (24 iv.), összesen 95 iv.

A II. sorozatból: Szász K.: „Göthe lyrai költeményei.“ I. II. kötet (40 iv.) Nisard: „A renaissance“ (30 iv.), összesen 70 iv.

A III. sorozatból: Bluntschli: „Az államjog története.“ I. kötet, (24 iv.) Gneist: „A jogi állam“ (17 iv.) Maine: „A jog őskora.“ (29 iv.), összesen 70 iv.

E szerint az első sorozatból 15, a másodikból 10, a harmadikból 10 ivnyi többlet az 1876-ik évi tagilletményü javára számítható.

Az 1875-ik évfolyamban tagilletményül szét fog küldetni:

Az I. sorozatból: Carlyle: „A franczia forradalom.“ II. kötet. Curtius: „A görögök története.“ II. kötet. Macaulay: „Anglia története.“ II. kötet. Hunfalvy Pál: „Magyarország ethnographiája.“ (Teljes.)

A II. sorozatból: Müller Miksa: „Ujabb felolvasásai a nyelvudományról.“ Lewes: „A philosophia története.“ I. kötet.

A III. sorozatból: Bluntschli: „Az államjog története.“ II. kötet (Befejezés.) Todd: „Az angol parlament kormányzás.“ I. kötet.

A pártoló tagok tulnyomó többsége által kifejezett óhajátának megfelelően, a kiadványok csak be-kötve (körül vágva) küldetnek szét. A kötsi díj (kötetenként 40 kr) postai utánvétellel fizetetik.

Az 1876-ik évi előfizetési díj (az I. sorozatra 4 frt, — a II. és III. sorozatra 3—3 frt,) vagy előre utalványozás által küldhető be, vagy az első kötet átvétele alkalmával postai utánvétellel fizetendő.

— A magyar történelmi irodalom érdekében még egy körlevelet intézett az akadémiai könyvkiadó vállalat a maga pártolóiboz, melyben tudomásukra juttatja, hogy a mai tudományosság követeléseinek is megfelelő, másrésztől élénk és vonzó előadás által, a tudomány és az irodalom egyesítésével, a szélesebb körű olvasó közönség igényeit is kielégítő műveket is fog kiadni a hazai történelem teréről. Ezen munkákat a könyvkiadó vállalat pártoló tagjai kedvezményi áron szerezhetik meg, ívét öt krajczárba számítván, míg a bolti ár annak kétszerese leend. A bizottság a magyar történelmi monographiák sorozatát Pauler Gyulának: „Wesselényi Ferenc nádor és társainak összeesküvése 1664—1671.“ című munkájával indítja meg, mely a folyó év máj. havában jelenik meg. Terjedelme mintegy 40 iv leend. A munkának és a kötésnek ára postai utánvétellel lesz fizetendő. A könyvkiadó vállalat pártoló tagjai felkéretnek, hogy a mennyiben ezen munkát

ily kedvezményi áron megszerezni óhajtják, ebbeli szándékukról az akadémia könyvkiadó hivatalát f. évi február végeig értesíteni sziveskedjenek.

— „Magyar Írók Névtrája“ című életrajzi és könyvészeti adatgyűjteményt küldtek be szerkesztőségünkhöz. Szerzői Moenich Károly Székesfehérvár városi levéltárhoz és dr. Futkovics Sándor pozsonyi tanár és a „Pozsonyvidéki Lapok“ szerkesztője. A 39 ives, nagy 8-rétű kötet születési és halálzási napok szerint naptár-alakban sorolja el íróinkat, végén pedig terjedelmes pótlékban betűrendes jegyzéke van a kimaradt íróknak. A szerzők dícséretes szorgalommal gyűjtötték össze az adatokat, melyek az írók életére és irodalmi munkásságára vonatkoznak; közlik az írók által használt álneveket is, és különös tekintettel vannak az ifjabb írói nemzedékre, miáltal némileg kiegészítették a „Ferency“ és Dániel-ikéle (most már ugy sem kapható) életrajzgyűjteményt. A szerzők szorgalmáról tanuskodik az, hogy 176 kútfőt használtak és 1428 író gyűjtötték össze. A munka használhatóságát emeli a pontos névmutató. A jellemzések néhol föléltetnek s nincs meg bennük a szükséges arány, mert gyakran kitűnő és középserű írók egyaránt jeleseknek mondatnak s némelykor kiváló írók csak néhány sorban említettek, míg egyes kezdők életrajzai lapokat foglalnak el. Azonban a munka mint életrajzi és könyvészeti gyűjtemény mindenestre hűzapot pótol. Kíváncsok volna, hogy a közönség részvéte a második kötet kiadását is lehetővé tenné. Ára 3 frt. 50 kr.

— Magyarország szőlőszeti statisztikája. A következő nagyérdemű munkát tettük: „Szőlőszeti statisztika 1860—1873. Szerkesztette Keleti Károly t. min. tanácsos stb. Kiadja az országos m. kir. statisztikai hivatal. Két színezett térképpel. Budapest, nyomtatott az Athenaeum nyomdájában. 1876.“ A hűgai 1869-ki statisztikai kongresszus a munkafelosztás elvére fektetvén a nemzetközi statisztika létrehozását, tagjai közt felosztotta a szerepeket, s a nemzetközi szőlőszeti statisztika elkészítését a magyar statisztikai hivatalra bízta. E megbízás eredménye a jelen munka, melynek később kiadandó második kötetére Európa összehasonlító nemzetközi szőlőszeti statisztikáját fogja tartalmazni. A most megjelent első kötet csupán a hazai viszonyokkal foglalkozik. A bevezetés után, melyben a magyar szőlőtermelés múltjáról vannak érdekes adatok, az ország egész szőlőterülete, az egyes szőlővidékek, a szőlők talaja és az éghajlat, a szőlőfajok, a szőlők művelése, a szüret, sajtolás és mustkészítés, a bormelés 1861—1872-ig, a bor nemei, a pinczekezelés és borkészítés, a bor árai, a szőlőszet költségei és jövedelme, a szőlő és borkereskedés, a szőlőszettel és borkészítéssel foglalkozó népesség viszonyai igen részletesen ismertetvők. Azután hazánk ide vágó viszonyai néhány külföldi állammal hasonlítatnak össze, s végül az 1872. bormelés, valamint az ország szőlőtermelő közönsége megvénként csoportosítottak a nagybecsű munkában.

— Röpirat. Farkas Ödöntől „Közügyeinkről“ című röpirat jelent meg, mely a tíz év alatt viselt dolgokon szemlét tartva, a jövő feladatát a nemzeti-ség biztosításában s az anyagi megerősödésben látja s önálló vámtérületet óhaj; a röpirat ára 80 kr.

— Törvények és rendeletek. Ráth Mór kiadásában megjelentek: „1875-ik évi országgyűlési törvények.“ E esimesan kiállított kötet a mult évben hozott 58 törvényeket tartalmazza; ára 3 frt 80 kr. — Továbbá külön füzetekben: „Az 1875: 51. tezik a közös hadsereg, hadtengerészet és a magyar kir. honvédség egyéneinek katonai ellátásáról.“ Ára 50 kr. — „Az 1875. évi adótörvények“ kiadásából a második füzet, ára 30 kr. — Wodianer F. kiadásában megjelent: „Magyarországi rendeletek tára;“ a 9-dik évfolyam negyedik füzet, mely 24 rendeletet tartalmaz, ára 50 kr.

— Szakfolyóiratok. Három tudományos társulatunk közlönyeiből kaptunk egyszerre új füzeteket. A „Századok“ februári füzetében a főbb czikk: „Wesselényi Ferenc gyilkossági vád alát.“ Deák Farkastól, „Családtani bonyodalom a családok“ Botka Tivadartól, „Telekesi Mihály királyi vezetésének történetéhez“ Sándorfitól; öt történelmi tudományi munka

ismertetése, köztük a »Thurzó leveleié nevéhez« Beöthy Zoltóttól, s a tárczában egy csomó érdekes kisebb közlés. A »Természettudományi Közöny« februári füzetének nagyobb cikkei: »A szódavízről Lengyel Bélától, a »Szantorin sziget geológiai történelme« Szabó Józseftől, s a társulat új kiadványainak ismertetései. A »Földrajzi közlemények« legújabb füzetét főleg a társulat közgyűlésének érdekes előterjesztései vették igénybe, ezek közt Hunfalvy János jelentése a földrajz körében 1865-ben tett munkálatairól. A füzet élén a szerk. s társulati titkár Berecz Antal jelenti, hogy e közlemények ezentúl évenként 10 füzetben fognak megjelenni. — Megjelentek továbbá: »Az orsz. középiskolai tanárképzésről közönynek« februári száma, melyben egyéb közlemények mellett Névy László ismerteteti a közoktatásügyi miniszter legújabb rendeletét a szaktanításra vonatkozólag. A Wühl Jákó által szerkesztett »Magyar közlekedés ügy« cz. havi folyóirat februári füzete szintén változatossá és bő szaktartalommal jelent meg.

— A népszínházban egy új Offenbach-féle operette: »A talléros pénze« fog színe kerülni. A művet jó hír előzi meg s Páris után Budapest fogja látni először. A főszerep Söldösné asszonyé lesz, kit ismét el akarnak szerződtetni Bécsbe. — Molnár György, a népszínház eddigi rendezője, megváltván az intézetől, a rendezést maga Rákósy Jenő veszi át. Segéde Lukácsy lesz, ki nagyobb vidéki színpadokon sikerrel működött mint rendező.

Közüntézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia nyelv- és széptudományi osztályának hétfői ülésén Bartal Antal levelező tag értekezett »a görög és latin hangtanról.« Értekező bemutatja az általa készített hangtant, melynek készítésében azon czél vezérelte, hogy a helyes nyelvtanításra, melynek alapjait a hangtan képezi, a szükséges utmutatást megadva, az árja összehasonlító nyelvtudomány rendszeres tanulmányozását könnyítse s számára a tudományok körében az illő helyet biztosítsa. Összehasonlításaiban nem csupán latin, görög és szanszkrit nyelvekre szorítkozott, hanem ott, hol megkívántatott, a germán, szláv, magyar nyelvekhez is folyamodott. — Utána Bálint Gábor olvasott föl »a kazáni tatár nyelv részéről.« Az említett nyelvnek azon sajátága van, hogy a »ki,« »mely,« »mi,« visszahozó névmások, továbbá a »mert,« »mivel,« »mídon,« »miután« stb. szókák teljesen hiányzanak benne, s ezek helyett a részesező igenevek és állapotjegyzők változatosságában bővelkedik. Pl. »Miután ettünk, sétálni mentünk,« ezt a k. tatár nyelv így fejezi ki: »ettünk (ezt részesezől) után sétára mentünk,« »ő tudta, hogy jönni fogok« tatárul: »ő tudta leendő jövősembe stb. — A tetszéssel fogadott értekezés után folyó ügyeket tárgyalt az ülés.

Az akadémia alapítására vonatkozólag — melyről multkor Szilágyi István küldött be egykoru napló után érdekes jegyzeteket — most Vassary Kolos győri gym. igazgató küldött be napló-másolatot, melyből Gyulai Pál néhány érdekes részletet olvasott föl. Az eredeti napló 50—60 ívre terjedő kézirat, Guzmics Izidortól származik, ki azt az emlékezetes diéta alatt több, Pozsonyban tartózkodó juráttussal állította össze az ott folyt tárgyalásokról. A napló első részét maga Guzmics írta, azonban később Pozsonyból eltávozván, ott maradt barátai által tudósította magát az eljövetele után történetekről. (Az érdekes naplót részletesebben fogjuk ismertetni.) Pulszky megjegyzé, hogy azon véleményben volt Szilágyi küldeményének vételekor, hogy Széchenyi akkori beszédét hitelesen mindaddig nem fogjuk birni, míg csak Széchenyi naplója meg nem jelenik. Az akadémia elnökeivel a napló kéziratának illető helyét megtekintvén, azt találták, hogy Széchenyi ama napról összesen két sornyi jegyzetet írt naplójába, hogy t. i. ma tette meg ajánlatát, ezen kívül még pár szó, melyben el van mondva, hogy a gróf a tartott beszédre nem készült elő. Pulszky azon reménynek ad kifejezést, hogy talán Wesselényi Miklós naplójában fel lesz jegyezve a beszéd, mivel ő is jelen volt akkor a diétán.

— A természettudományi társulat febr. 11-iki estélyén Herman Ottó tartott előadást, közkívánságra, miután mult havi előadása oly tetszésben részesült, hogy még egynek tartására fölkérték. Ezutal »a rét

zenevilágáról« szolt s igyekezett, hogy a nem szakfériak is gyönyörűt találjanak ama titkokzat, búvós-bajos világban, mely a réten élénk tárnál. Mint a bereknek, ligeteknek, erdőknek, úgy a rétnak is megvan a maga zenéje. Már távolról bizonyos szongás üti meg fülnket. Ha a réthez közeledünk, legelső kihallatszó hang a tücsök kedves »kri-kri-kri« hangja. Ismét közelebb jutva bizonyos perczező hangok: a sáskák gyöngébb és erősebb perczező hangjai emelkednek ki. Majd egy finom moraj hallható, mely a dongóktól, méhektől származik, ezt követi a poloskák, szunyogok susogásszerű nesze. E különböző hangáramlat egy szép harmóniába olvad össze. E költői lendülettel előadott kedves bevezetés után ismertette a rét zenészeinek finom, komplikált hangszerveit s mindezeket bemutatta. A sáskák fájáról megjegyzé, hogy csak a himenek van hangszervök, a nőtények némák. Egy mesterségesen készült alkotmányon egy zenészek nótáját is hallhatóvá tette. A rhytmus faj szerint különböző. Egy francia idevágó törekvései nyomán a hangokat kottára is tette. Előadását ismét egy költői passussal végezte be. Patti éneke — egymond — és a tücsök dala lényegükben egy, mert a rét zenészeinek hangja egy törvényre vezethető vissza az ember hangjával. Legvégül egy szép hasonlattal fejezte be előadását. Ha egy alföldi, egyszerű falusi embert — egymond — felvezetünk a Gellérthegyre szembe-kötte: hallani fogja az alatta elterülő város moráját, a vasut sipolását, a gyárak zakatolását stb., de semmit sem tud egyebet; ha azonban a városnak minden részét, zegét-zugát bejárja, előbb megismeri a nyüzsgő életet: egészen más hatást fog gyakorolni rá a város moraja, ha ismét felmegy a Gellérthegyre. A vonat sípólásából megtudja, hogy a gőzös indul, a gyárak zakatoló hangja az egész ott zajló világot feltárja előtte, a gőzhajó fűttye ismét másutt eszébe. Úgy van ez a rét zenészeivel is. A ki e kis bohó muzsikásoknak társadalmi életét közelebbről ismeri: egészen más érzelmekkel hallgatja kedves nótájuk harmónikus hangáramlatát. Herman Ottó a közönség megérdemelt tapsban részesíté a ritka élvezetért, melyben részesíté.

— A m. t. akadémia könyvtára az ünnep és vasárnapok kivételével, minden nap nyitva áll az olvasó közönség számára. A délelőtti órákban, mikor a tulajdonképen való munkaidő van, csak kikülső-nőzni lehet 11 órától 1-ig, még pedig: az akadémikusoknak föltétlenül, a nem-akadémikusoknak a könyvtári bizottság beleegyezése és jóváhagyása mellett. Délután 3 órától 7-ig az olvasó-terem is nyitva van minden művelt ember számára.

Mi ujság?

— Deák Ferencz hagyatéka. A »P. N.« közli az elhunyt nagy hazafi halálesete fölveteléről és hagyatékáról szóló hivatalos iratokat. Mint legközelebbi rokonokat vagy végreerdei örökösöket az előbbi irat következőket sorolja elő: »Néhai Deák József férj. Nemeskéri Kiss Józsefnének következő gyermekei és unokái: Néhai Kiss Emma, férj. Nedeczky Lajosné gyermekei: Nedeczky István orsz. képviselő. Néhai Nedeczky Emma férj. Bottika Imréné gyermekei: Bottika Janka férj. Jeszenszky Tódorné, Bottika Mihály kiskoru 21 éves, Bottika Hermína férj. Jeszenszky Lelhelné, Bottika Jenő kiskoru 18 éves, Nedeczky Ida férj. Szabadhegyi Sándorné, Nedeczky Jenő földbirtokos. — Nemeskéri Kiss Edmárd, Nemeskéri Kiss Zsigmond kir. közalapítványi uradalmi tisztartó, Kiss Mária Katalin férj. Miklós Józsefné. — A kerületi előjáróság a jegyzőkönyvet azon átirattal terjesztette a pénzügyi igazgatósághoz, hogy »Deák Ferencz nagy hazánkfiá elhalálozásánál bírói eljárás szüksége forog föl.« — Az összeírás jegyzőkönyve következőké hangzik: »Fölvetett 1876. évi febr. hó 7-ik napján, Budapest IV-ik kerület egyetem-tér 2. sz. alatt fekvő házban 1876 évi jan. hó 28-ik napján elhunyt Deák Ferencz ur ugyanott létező lakásán talált ingóságokról. — Jelenlevők: A ker. előjáróság részéről: Nagy József h. előjáró, Feszeli Béla írnok. Az érdekelt felek részéről: Vörösmarty Béla. (Itt elősoroltatnak a Deák Ferencz hagyatékában levő butorok, s végül 30 frt 44 kr készpénz és egy kis vaspénzszekrény.) Ezután Vörösmarty Béla ur bejelenti, hogy nála

szintén van még pénz, melyet a boldogult még életében adott át neki, ez áll: kétezer negyven forint készpénzből, egy hatszáz forintból szoló magánkötelezvény és a gr. Széchenyiekkel kötött életjáradéki szerződés után esedékes járadék összeg átvehetése iránti jogból. Mindezen összeirt tárgyak Vörösmarty Béla ur őrizete alatt hagyattak.

— Deák és Kossuth. Egyik lap fölemlíti, hogy Deák keresztapja volt Kossuth Lajos idősebb fiának, Ferencznek. Egy alkalomból még egy adatot említhetünk föl, melyet lapunk egyik barátjától vettünk, s mely a Kossuth és Deák közötti viszonyt érdekesen jellemzi. Egy képviselő a mult évben meglátogatta Kossuth Lajost, kinél beszélgetés közben Deák Ferenczről is megemlékeztek. Kossuth a hírlapok értesítései után nem hitte oly komolynak Deák betegsége. A képviselő azonban kifejezte, hogy a baj igen veszélyes s rövid időn halállal végződhetik. Kossuth erre látható meghatottsággal kezdősködött a betegség fejlődéséről, s így szolt: »Mondja meg Deáknak, hogy Vácztól ismertem én egy orvost, ki a 40-es években az ilyen bajokat nagy sikerrel orvosolta, ha még életben volna, ahhoz kellene fordulni.

— A képviselőházban febr. 17-én harmadszor olvasták föl a Deák emlékének megörökítéséről szóló törvényt s átküldték a förendiekhez; a förendiek pedig rögtön, soron kívül tárgyalás alá vették a javaslatot, egyhangulag elfogadták s visszaküldték a képviselő házhöz, mely a förendiház izenetét zajos helyesléssel fogadta; a ház megszavazta a Deák temetésére kiadott költségeket (11,726 frt) s az elnököt az összeg folyóvá tételére fölhatalmazta. A felhívást, mely a nemzetet Deák emléksobrára adakozni szólítja fel, a kormány azonnal közzé teszi, mihielyt a Deák érdemeiről szóló törvényezik a király szentesítését megnyerte.

— Kitüntetés. Dr. Kovács Sebestyén orvos-tudornak, mint a hivatalos lap jelenti, a király a Szent-István rend kis keresztjét adományozta a Deák Ferencz buzgó, önzéstelen és áldozatkész orvosi ápolása által szerzett kitünő érdemei elismerésül.

— A párisi magyarok Deák Ferenczért ünnepélyes gyászmisét mondatok febr. 14-én. A gyász-ünnepély, mint a »K. Népe«-nek írják, egyesíté a Párisban időző magyarokat. A nagykövetséget Rosty Zsigmond, kamarás és követségi titkár és lovag Walchar, osztrák-magyar konzul képviselték. A magyar egylet tagjai csaknem teljes számban jelentek meg. Művész hazánkfiak közül ott voltak Zichy Mihály, Munkácsi és Reményi. Az első, tanítványai és több magyar művész hozzájárulásával egy művészi értékű koszorút mintáztott, mely bronzba öntetvén, a párisi magyar egylet haláljának fog kifejezést adni a nagy hazafi sirján.

— A királyné, ki közelebb Bécsben megjelent az iparosok báljában, hír szerint márczius elején Londonba utazik, nővére, a nápolyi királyné meglátogatására.

— Az írók és művészek szerdai táncvizigalma fényes társaságot egyesített a vígadóban. Bánya Tisza Kálmánné volt, ki Ódeschalchi Paula hercegnő társaságában jelent meg. Emelte a vizigalm fényét Koburg herceggel és fenséges nejének jelenléte, ki nagy kedvettséggel szemlélte a csárdást. A kedélyes mulatság csak reggel hat óra felé ért véget.

— József főhercegnél fényes táncvizigalom volt hétfőn, melynek egészen magyar jellege volt. »A főherceg otthonosítá családijában a magyar nyelvet, — írja Jókai a »Hon«-ban — gyermekeit patriarcalis önfelügyelettel neveli magyaroknak; a magyar irodalom, művészet élvezetét képezi. Fenséges neje, rokonai, a Koburg hercegi pár ó benne szeretett meg a magyar jó tulajdonait, s példájukkal mutatják be a magyar főurat és urnót, a milyennek lenni kell. A főherceg oly törlönmetszett magyaros kifejezésekkel beszél, hogy beszédét hallgatni valódi studium.« — Jókaival hosszasan társalgott ő fensége, s többek között azon följegyzésre méltó adatot közölte vele, hogy a 40-es években dicsegett édes atyja, József nádor, a nádorkert pavillonja előtt sajátkezűleg lőtt agyon egy farkast. — A táncvizigalom, melyben a fővárosi előkelő társaság minden eleme: az arisztokrácia, a hatóságok, a püspöki kar, a hadsereg és honvédség, a tudomány és irodalom képviselve volt,

fél 9-kor kezdődött. A kék és arany színű tánczteremtől jobbra eső teremben a főhercegnő a hölgyeket fogadta. A csárdást Berkesék magyar zenekara húzta tázzal. A miniszterek közül Trefort, Perczel és b. Simonyi voltak jelen. A csárdást a főhercegnő nagy kedvvel és bájjal tánczolta báró Fejérváry honvédelmi államtitkárral. A kotillon közben egy élénk részvétet keltő baleset is történt. Ugyanis b. Fejérváryné szerencsétlen esés folytán nehéz sérülést szenvedett lábán. Szünóra közben a melléktermekben vacsorált a fényes társaság. Sokan nézték itt — írja ugyan-csak Jókai — azon két művészi festményt, melyeken a főherceg két fényes hadi tette van megörökítve. Egyiken, a mint huszárezrede élén szemközt rohanó porosz vértsek ellen intéz támadást; a másikon, a mint Mollinári altábornagy megsebesülése után átvesszi a vezényletet, mellette hadsegéde halva dől le lováról, előtte egy lóporos szekér robban fel; a főherceg pedig hidegvérrel vezényel, szájjában ismeretes kurtaszárú tájékpipája.

— Az Egressy-Szerdahelyi szoborbizottság vasárnap a nemzeti színház irodájában ülést tartván, elhatározta, hogy az Egressy Gábor és Tóth József mellsobrának elkészítésével (az Izsó mintái után) Szász Gyula fiatal szobrászt bízzák meg. Ő ezeket márványban hat-hatszáz forintért vési ki, az Izsó özvegyének pedig a két jeles minta átengedéseért ezer forintot ajánlanak. A Szerdahelyi mellsobrárt Engel fogja elkészíteni ezerkétszáz forintért. A Szentpéteri Zsigmond mellsobrá pedig a Huszár Adolf műve leendő. Minde művek még ez évben elkészülnek a nemzeti színház csarnoka számára. A fennmaradó pénzről Kántorné és id. Lendvay Márton mellsobrárt akarják elkészíttetni, s így a Magyar szobrászár együtt, (mely az Izsó munkája,) hét fehér márvány mellsobor díszítené a színház társalgó csarnokait.

— Gyulai Pál, a kolozsvári tudományegyetem bölcsészeti kara közelebből tiszteltbeli (honoris causa) tudorrá választotta s ezt a kitünő íróval egy táviratban tudatta, mire a megtiszteltakardékánjához intézett következő levélben válaszolt: »Tisztelt Dekán Ur! Vettem szíves sürgönyét, a melyben arról értesít, hogy a kolozsvári m. kir. egyetem philologiai kara engem f. é. jan. 23-ikán tartott ülésében tiszteltbeli tudorrá méltóztatott választani. Fogadja a philologiai kar köszönetemet és hálámat e szokatlan kitüntetésért, a melyet én nem annyira irodalmi érdemeim, mint inkább komoly és buzgó törekvéseim méltánylatának tekintek. Kétszer kellett megválnom kedves szülőföldemtől, ezelőtt tizenhárom évvel talán örökre; de koporsóm zártáig drága emlékek csatolnak hozzá. Kolozsvár egyik tanintézetének anyai keble buzdított az irodalmi pályára s ime Kolozsvár legfőbb tanintézete buzdít most, hogy még hátra levő napjaimat az irodalomnak szenteljem. Önök szíves részvétele egy újabb drága emlékek gazdagit; fogadják érte még egyszer örök hálámat. Maradtam teljes tisztelettel, Budapest febr. 7. 1876, alázatos szolgálja Gyulai Pál.

— Liszt Ferencz kedden este fővárosunkba érkezett, s pár nap múlva megkezdű működését a zeneakadémiában.

— Adomány. A király a budapesti zenekedvelők egyletének 200 frtot, a jánosii apátsági templom belső felszerelésére saját pénztárából 300 frtot adományozott.

— Az időjárás febr. 10-kén este enyhére fordult, úgyhogy a főváros utcáin és háztetőin fölhalmozott temérdek hó erősen kezdett olvadni. Minden ereszt csurog, s a csatornák alig győzik

befogadni a hóvizet. Az idek hó ritkítja páráját, s maguk az öreg emberek is kevés ilyen órára emlékeznek. 1829—30-ban, midőn három hónapig nem ment el a jég s a városligetben egész jégpálatát építettek, volt a mostanihoz hasonló hőséss. 1838—39-ben, 1848—49-ben szintén nagy volt a havazás, de a mostanival még sem tehető párhuzamba.

— A nemzeti tornaegylet által f. hó 2-ára tervezett nyilvános disztornázás a közbejött gyászszet miatt elmaradván, az e hó 20-án esti 7½ órák fog az egylet fényesen kivilágított csarnokában (ősz-utca 17 sz.) ünnepélyesen megtartatni. Jegyek ugyan ott kaphatók.

— Egy communista magyar törvényszék előtt. Frankel Leo óbudai születésű iparos, ki a párisi commune egyik minisztere volt, Bécsből, hol elfoglalt, magyar bíróság elé fog kerülni. A perben a budapesti kir. törvényszék jár el, s mint nyilvános vádló, Kozma Sándor államügyész fog szerepelni. A Bécsben megejtett elővizsgálat alapján az államügyész Frankel ellen a következő vádakkal lép fel: 1. A communeban való részvétel. 2. A dominikánusok meggyilkoltatásának elrendelése. 3. A pénzügyi palota leégetése.

Halálozások.

Érkövy Tivadar pénzügyminiszteri titkár, Érkövy Adolf miniszteri tanácsos harmadik s utolsó fia, f. hó 7-én elhunyt Meránban, hová üdülést ment keresni. Alig volt 30 éves, s legképzettebb fiatal embereink sorába tartozott; irodalmilag is munkálkodott »Kálchás« álnév alatt.

Özvegy gróf Bethlen Pálné szül. Bethlen Mária grófnő, f. hó 13-án elhunyt Budapesten. A boldogultnak, ki nemesszívűségéről volt ismeretes, több gyermeke maradt. Ezek között a legidősebb, Bethlen Vilma grófnő, Kállay Béni országgyűlési képviselő neje.

Báró Podmaniczky Arminné, szül. Keglevich Emmi grófnő, derek főúri hölgy, f. hó 13-án elhunyt Kulán 49 éves korában.

Pichler Bódog ismert zenész, Kolozsvárott 43 éves korában meghalt s nagy részvéttel temették el; a zenéde és dalkör testületileg jelent meg a vég-tisztességen.

Elhunytak még: Cserepnyés Kálmán kir. törvényszéki bíró Makón 32 éves korában. — Laumann Jakab fővárosi bizottsági tag Budapesten, élte 51-ik évében. — Tóth Józsefné, Tóth Ferencz debreczeni járásbíró édes anyja, Debreczenben 74 éves korában. — Moenich Antal nyug. gazdatiszt Székesfehérvárott 84 éves korában. — Rimányos Alajos kir. aljárásbíró, ki 1848-ban alig 16 éves korában állt be honvédek, s a szabadságharcban tűzérőhadnagygyá lón, elhunyt Igalban, Somogy megyében.

Szerkesztői mondanivaló.

— Nagy-Várád. G. M. »A jót a kevés közt is megtaláljuk« írja ön. Persze meg, ha van közte jó. De ha sok közt sincs egy jó — bizony nem találjuk meg.

— Sz. A. Utidolok. — V. I. A dal. — Egy húr pendülök; nincs bennök semmi.

— Besztercebánya. Hogy a beküldött verset egy 13 éves fia írta: elhiszszük. Csak olyan is, a milyen akkora fiutól telik. — Tanuljon meg az a fia, s majd csak tiz év múlva lépjen — ha lesz mivel — nyilvánosságra!

— Tolna. »Nem búsulok s még két vers nem közölhetők. Nehéz volna ezekből a hibákat egy rövid izenethet kijelelni. Legfőbb hibájok, hogy se érzés, se eszme nincs bennök.

— H. Cs. A küldött versek, akár K-t barátja

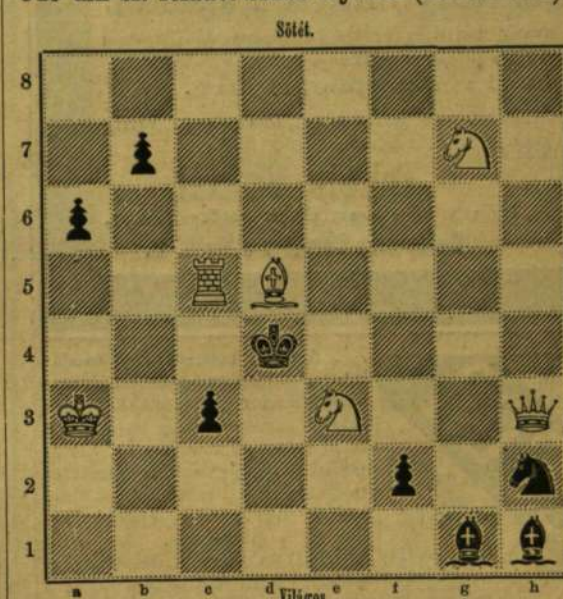
naplójából, akár saját fiókjából valók, nagyon gyengék.

— Szekeres Juliska. Meglehetősen versel, de alakításban, kivált balladaiban, gyöngö. Sok szót szaporít, hosszasan időz minden kis mozzanaton stb. A másíknak (Forgách Balázs) van némi balladai formája, hangja, de a síró gyermek (a lelkiismeret) allegóriája itt is hosszúra van nyújtva.

— Z. Tárnok. D. L. A levél későn jött arra, hogy az egészét újra közöljük, miután egy nagy részét már előbbi számunkban közöltük saját utánjárásunk eredménye gyanánt.

SAKKJÁTEK.

846-dik sz. feladv. Szabó Gy.-tól (Nowskában).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

841-dik számú feladvány megfejtése.

(Gérez Károlytól Sárospatakon.)

Vil. Süt.

1. Fe7—d6 f7—f6 (a):
2. Va5—b5 Fh5—e2
3. Kd2—e2: tetsz. szerint
4. V mattot ad.

1. Ke4—f3
2. Va5—h5+ Kf3—f2
3. Vh5—h3 tetsz. szer.
4. Fd6—e5 mat.

Helyesen fejtették meg: Vespériben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Cápen: M. y. Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Budapest: K. J. és F. H. — Kecskemén: Galambos Károly. — Szatmáron: Vass János. — A pesti sakk-ör.

Rövid értesítések: Miskolc: H. T. Majd kikeressük a feladványokat s ujjal megvizsgáljuk. Kerkemét: G. K. Feladványa nagyon kezdetleges. Debreczen: Z. J. Az új termékek úgy látszik balesillagzat alatt születtek.

Hibajavítás. A 840. sz. f. megfejtésébe a feladvány hibás felállítását következtében hiba csuszott be. Ugyanis a két gyalog b6 és b7-ről elveendő, s akkor a megfejtés Va8—a6 első lépéssel kezdődik. A 843. sz. feladványban e3-on világos gyalog áll.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Nyilt-tér.*

Dr. Sugár, m. t. főorvos,

Ricord tanárnak egykor segédorvosa Párisban, rendelt, mint csejött. BUDAPEST, uj-bécsi-utca 6-dik szám alatt. Uraknak: 11 óráig; hölgyeknek: 2—3-ig. 1649 Megkereshető levél által is.

* Az e rovat alatt közlöttékért a szerkesztőség csejűpán a sajtótörvények irányában vállal felelősség t.

HETI-NAPTÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár	Görög-országi naptár	Izraeliták naptára	Nap		Hold	
				kel	nyug.	kel	nyug.
február				Sebat Rosch.			
20 Vasárnap.	B Eukário	B Hatvanadvas.	8 D Hushagó 7.	25	6. p. ó. p.	6. p. ó. p.	6. p. ó. p.
21 Hétfő	Eleonora	Eleonora	9 Nicephor	26 Jónos	6 05 28	4 47	6 05 28
22 Kedd	Péter székfoglalása	Üszög. Péter	10 Süropus	27	6 59 50	5 31	6 59 50
23 Szerd.	Villig. Reinhard	Villi	11 Nicephor	28	6 56 52	6 52	6 56 52
24 Csüt.	Szűkő nap	Szűkő nap	12 Melet	29 Ant. Ep. h.	6 54 54	6 32	6 54 54
25 Pént.	Mátyás	Mátyás	13 Martinian	30 Roschodes	6 52 56	6 53	6 52 56
26 Szombat.	Flavián	Gothárd	14 Auxentius	1 Adar Rosch.	6 50 57	7 9	6 50 57
					6 49 58	7 20	6 49 58

Hold változásai.

Ujhold 25-én 7 óra 36 perccel reggel.

Hold változásai. ● Ujjhold 25-én 7 óra 36 perczek reggel.

Tartalom.

Deák Rátóton (képpel). — Elvirához. — A csundlatos történet (folyt.). — Deák temetése (képpel). — Rajzok az Egyesült-államokból. — A legszínebb és legösszetettebb telek földre szünkén. — Strogoz Mihály utazása (képpel). — Egyveleg. — Meléklet: Hírlapok. — A Deák-család. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közüntézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Hetinaptár.

Különös figyelemre méltó!
A hírneves **dr. FORTI-féle SEB-TAPASZ.** által mint
mely rendkívül gyógyereje, elválasztó, érlelő a fájda-
mat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb
s gyökeres gyógyulást okozhat különösen bajokban.
Egy csomag ára 50 kr., nagyobb csomag 1 ft. hasz-
nálási utasítással együtt; postán küldve 20 krral több.
Központi küldeményező raktár Pesten:
TÖRÖK JÓZSEF, gyógyszerész úrnál,
Király-utca 7. sz.
Készen állunk nem elegendő ajánlatot megvárni
Forti László. Lakása: Budán, Ráczváros, fő-utca 590.
Videki raktárak az ismeret szerzésére utalnak.

No. 67.

Wer deutsch, französisch oder englisch correspondiren kann, dem kann ein
jährlicher, durchaus ehrenhafter und ohne alles Risiko zu erzielender Nebenverdienst von
Mk. 500. — bis 1000. — Fünfhundert bis Tausend Mark
nachgewiesen werden. — Nähere Auskunft ertheilt franco und gratis:

1889

Második kiadás.

Ezen most jelent meg kiadásomban:
DEÁK FERENCZ
halhatatlan hazánkfiának jól talált és díszesen
kiállított arcképe
második kiadásban.
Ára 1 ft 30 kr.

A tiszta nyermény a némeskeblű hazafi inten-
tójának megfelelőleg, a budapesti két árvaház ja-
vára fog fölajánlatot.
Posner Károly Lajos,
m. k. udv. szállító.
1897

Második kiadás.

Tek. Török József gyógyszer. nr
Budapest.

Az öntől vett **köszvénygyógyász** 35 éves csúszos ba-
jomban használván, annak rendkívüli jó hatását tapasztal-
tam, s elegendő önnel e vásonért köszönetemet kifejezni
nem tudván, a jószágos istent kérem, helyetted halálja
meg önnel és e váson felfutalójának mindazon jót, miben
én a fájdalom könnyebbülése s szűnése által részesültem
s felkérem, hogy nekem utánvéttel négyszer annyit kül-
deni sziveskedjen — mint elsőben, mit én — ha utolsó
vagyonomat kellene is rá fordítanom — készséggel ki-
fizetni, s később személyesen halálkifejezésemel mondani
fogom. Tekintetes gyógyszerész urunk kész szolgálja

1645

Stifer Ferenczné

Veszprémben (temetőhegyi-utca 1155. sz.)

**A legnagyobb szükségből
mentett ki**

engem **Orlicé Rudolf** mennyiségtanár Berlinben, Wilhelm-
strasse 127, kinek játék-ut-asításával a linczi húzakon

ternót

nyertem, s azt ezenel halálból a nyilvánosság előtt el-merem.
Salzburg. Bellak S.

Dr. Fáykiss

Szepesti kárpát-növény-kirovata.

Egy üveg használati utasítással 75 kr.

Szepesti kárpát-növény-cukorkák.

Egy skatulya használati utasítással 35 kr.

Szepesti kárpát-növény-thea.

Csomag használati utasításal 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek!

Polgári és katonai orvosok által a legjobb sikerrel használtatott és

ajánlatok: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szeméjűhurut), nátha

(influenza), székeliőség, lélegzői bajok, oldalszúrás, kifeljei torok-

gyulladás, tüdő-gyulladás és egyéb gyengítő betegségekben.

E gyógyszernek valódi minőségben kaphatók magánál a ké-

szőlőnél **Fáykiss József,** gyógyszerésznél. Temesvározt (Jó-

zsef-utca), továbbá **BUDAPESTEN:** Török József, gyógyszer-
résznél, király-utca 7.; Thalmyer B. és társa; Kochmeister
Frigyas utad. — Szekesfehérvárott: Dieballa György.
— Debreczenben: Dr. Rothachnek Emil; Tamásy Károly.
— Miskolcon: Dr. Csikthy Szabó. — Egerben: Suttagh János.
— Szegeden: Barany Károly és Varga Antal gyógyszerészek uraknál.
— Nagy-Várados: Janky Antal.

Kiadja és nyomtatja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, (egyetem-utca 4-ik szám).

**Ezer meg ezer hely
álta mint
felülmulhatatlan
bőr-szépítőszert**

elismertett a hivatalosan meg-
vizsgált ártalmatlan, valódi
RAVISSANTE

dr. Lajoss-tól Párisban.

Ezen világhírű szépítő-
szert pillanat alatt a leg-
szébb, legtermészetesebb
a csztint idez elő, a rizs-
port, és egyáltalán minden
szert fölöslegessé tesz.

Fő- és széküldési
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

BUDAPESTEN kapható:
V. Riedl Sándor
illat- és széküldésben.

Egy üvegkora 2 ft 50 kr.
és 1 ft 50 kr.

szépség- és széküldés-
raktár

Schwarz H.-nál, Kristóf-utca 1.

**MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB!!
KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA!
BUDAPESTEN
LAFITE és ELSNER
bécsi-utca 6. sz.**

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker.

egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál

kapható:

A MÁSOK PÉNZE.

Regény.

Irta

GABORIAU EMILE.

Francozából fordította

ZICHY CAMILLA.

Két kötetben.

I. kötet: Az élő fabábok.

II. kötet: Halászat a zavarosban.

Ára füzve 3 forint.

MOHL RÓBERT.

Az államtudományok encyklopaediája.

Fordította **LÖW TOBIÁS.**

(VIII. 496 lap, 8-rét.) Második kiadás. Füzve 3 ft.

Ujabb

Magyar lantosok.

Petőfitől maig.

(Petőfi arcképével.)

Második bővített kiadás.

(18-rét, 348 lap) ára füzve 2 ft.

Diszkötésben 3 „

A MAGYAR

CSÓDTÖRVÉNY és CSÓDELJÁRÁS

az 1870: XXII. és 1844: VII. törvények alapján

az ideigl. törv. szabályokban s az 1869: LIV, 1869: IV. 1870

XLII. 1871: VII. XVIII. XXXI. XXXIV. és az 1875-dik

évi XXII. törvényekhez

illető §§-ban foglalt módosítások szerint

összeállítva és egyéb hasznos jegyzetekkel

egy esődeljárásnál megkívántatott beadványok és bírói

határozatokkal ellátva.

Szerkesztő

SZENICZEY GUSZTÁV,

nyug. kir. váltó feltörvényszéki bíró.

Harmadik újra átdolgozott kiadás. — Ára füzve 2 ft.

PÉNZÜGYTAN.

Irta

MATLEKOVITS SÁNDOR.

szé. tanácsos a kereskedelmi minisztériumban.

Második teljesen átdolgozott kiadás.

Ára füzve 1 ft 50 kr.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre ... 12 ft. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egy évre ... 8 ft. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre ... 6 ft.

9. szám. — 1876.

Budapest, február 27.

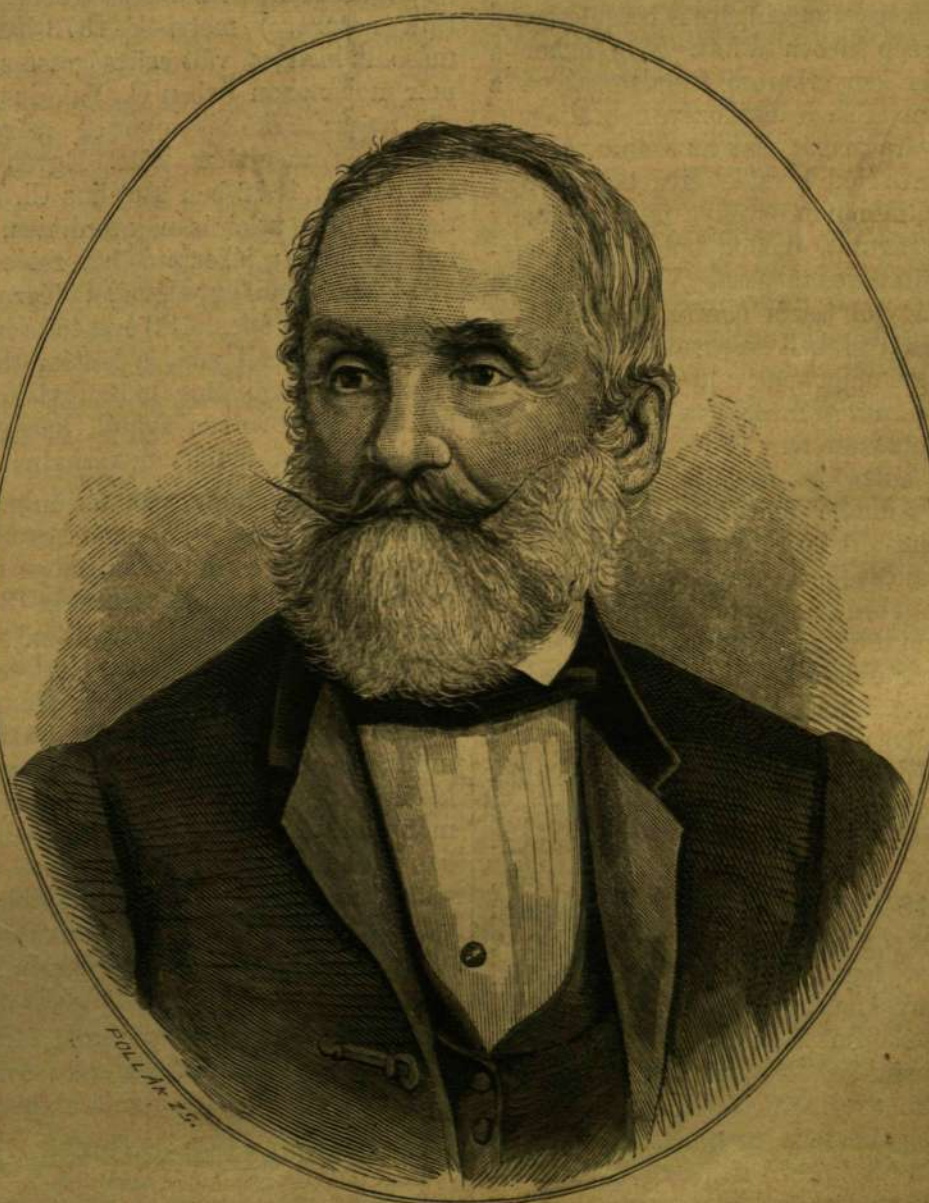
XXIII. évfolyam.

FÁBIÁN GÁBOR.

SAJÁTSÁGOS és ritka jelenség az emberi munkásság bármely körében, hogy valaki ifjúkori erejét és munkakedvét a késő öregség napjaira ne csak lankadatlanul megtartsa, de évtizedről évtizedre mindig fokozottabb mértékben, egyre növekedve láttassa, s munkásan töltött ifjúság és férfikor után kétszeres tevékenységet mutasson öreg korában. Nem lankadni el, nem gyöngülmi meg az évek sulya alatt, magában is ritka ajándéka az isteneknek, rugalmasabbá válni az aggkorban, még ritkább.

E sajátságos tünetényt mutatja azon férfiú élete, kinek arcképével ma ékesítjük lapunk homlokát. Fábrián Gábor, irodalmunk veterán munkása az, ki 1795-ben születve, már betöltötte nyolczvanadik évét s „első újhordján a kilenczedik évtizednek” ismét egy új dolgozattal, Horatius ismeretes levelének a Pisókhöz, (az „Ars poetica”-nak) sikerült fordításával lepte meg az irodalmi világot, s csöndben és zaj nélkül ünnepelte ezzel, szerényen, írói munkássága már nem is ötvenedik, hanem ötvenkilencedik évfordulóját. Ő egyáltalában nem készül letenni még a tollat, melyet épen annyi izléssel, mint tanultsággal forgat; s míg kezét bírja, nem is fogja azt letenni; nem kívánhatunk jobbat, mint hogy bírja még soká!

Nem mondjuk, hogy mint eredeti író teremtett volna halhatatlan műveket. Munkássága legnagyobb részt fordításokra terjed ki, élete első korszakában a lángoló kelet s a ködös észak költőiből, második korszakában pedig a római klasszikus világ nagy íróiból. De idegen remekek áttünetésével is lehet nagy szolgálatokat tenni az irodalomnak, mind az eszmék meghonosítása, mind a szép izlés terjesztése által. S Fábrián Gábor e részben valóban meg is illelt az érdem koszorúja, mert ő fordításaiban az eszmék oly világosságával, a nyelv oly erejével s az izlés oly választékoságával tünt ki mindig, hogy benne, a fordítóban, az író méltán megilleti a legnagyobb elismerés. S hogy az író mellett a hazafi is mindig szilárdságot és a közügyek körül ernyedetlen buzgalmat, az ember pedig nemes és fenkölt érzületet,

FÁBIÁN GÁBOR.